

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
INSENERITEADUSKOND

Mehaanika ja tööstustehnika instituut

UJUMISE ALGÕPETUSE PROJEKTI „ÕPIME UJUMA“
TAGASISIDE JA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

INICIATIVE „LEARNING TO SWIM“ FEEDBACK AND PERFORMANCE MEASUREMENT

MAGISTRITÖÖ

Üliõpilane: Kädi Böckler

Üliõpilaskood: 153425

Juhendaja: Kati Kõrbe

Tallinn, 2018

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud lõputöö iseseisvalt.

Lõputöö alusel ei ole varem kutse- või teaduskraadi või inseneridiplomit taotletud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

“.....” ..... 201.....

Autor: .....
/ allkiri /

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

“.....” ..... 201.....

Juhendaja: .....
/ allkiri /

Kaitsmisele lubatud

“.....” .....201... .

Kaitsmiskomisjoni esimees .....
/ nimi ja allkiri /

SISUKORD

EESSÕNA.....	3
SISSEJUHATUS.....	4
1. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE UJUMISE ALGÕPETUSE PROJEKTIS	6
1.1 Tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise vajalikkus.....	6
1.2 Ujumine kui liikumisharrastus ja spordiala.....	10
1.3 Ujumise algõpe.....	13
1.3.1 Ujumise õpetamise hetkeolukord ja teguskavad Eestis.....	13
1.3.2 Sarnased praktikad teiste riikide näitel	17
1.4 Vajalikud eeldused ujumise algõpetuse läbi viimiseks	20
1.4.1 Riiklikud regulatsioonid.....	20
1.4.2 Spordilogistika olemus ujumise algõppe projekti rakendamisel.....	21
1.4.3 Nõuded taristule ujumise algõppe projekti rakendamisel.....	23
1.5 Järeldused.....	24
2. METOODIKA.....	27
2.1 Uurimisstrateegia.....	27
2.2 Juhtum	30
2.3 Andmekogumismeetodid	34
2.4 Logistika 7 õiget ja tulemuslikkuse mõõtmise.....	37
2.5 Järeldused.....	41
3. ANALÜÜS JA TULEMUSED.....	42
3.1 Juhtumiuuringu intervjuude ja vaatluste analüüs.....	42
3.2 Tagasiside andmine	49
3.3 Tulemuslikkuse hindamine ja mõju.....	54
3.4 Järeldused ja ettepanekud.....	58
KOKKUVÕTE.....	62
SUMMARY	64
KASUTATUD KIRJANDUS.....	66
LISAD	70
Lisa 1. Eraldatud toetused maakonniti ujumise algõppe jaoks	70
Lisa 2. Koolidele intervjuude baasküsimustik	71
Lisa 3. Ujulatele intervjuude baasküsimustik	72
Lisa 4. Rakendusjuhised	73
Lisa 5. Tagasiside näidisküsimused	74

EESSÕNA

Käesoleva töö teemaks on: Ujumise algõpetuse projekti „Õpime ujuma“ tagasiside ja tulemuslikkuse hindamine.

Töö on koostatud läbi töötades ja analüüsid 2017. aasta alguses vastu võetud uut seaduseelnõud ujumise algõpetuse pakkumise kohta algklasside õpilastele. Teostatud juhtumiuuringu käigus on intervjueritud Rae valla ujulate ja koolide vastavaid personaliliikmeid, teoreetilise tausta andis tööle erinevate sarnaste praktikate läbi töötamine.

Töö sisuks oli analüüsida tagasiside andmise võimalusi ning määratleda raamistik tulemuslikkuse hindamiseks. Seejuures on tehtud juhtumiuuring, kus on välja selgitatud, kas on piisavalt ressursse, et tagada ujumise algõpetus kõigile lastele sellises mahus nagu näeb ette uus rakendusakt.

Töö autor soovib avaldada tänu juhtumiuuringus osalenud koolidele ning ujulatele.

Võtmesõnad : ujumise algõpetus, tagasiside, tulemuslikkuse hindamine, magistritöö

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariigi Valitsus on võtnud 16.veebruaril 2017. aastal vastu eelnõu ujumise algõppe rahastamise suurendamise kohta alates 2018. aastast, seejuures tõstes kohustuslike ujumistundide arvu ning vähendades gruppide suuruseid ujumistunnis. Ujumise algõppe tähtsust on rõhutatud erinevates riiklikes dokumentides ning see on hetkel väga aktuaalne arutlusteema. Peamiselt on seotud projektiga riik, kohalikud omavalitsused, koolid ja ujulad.

Oluline roll on projekti tagasisidel ja tulemuslikkuse hindamisel. Projekti tulemuslikkuse hindamise jaoks on tarvis paika panna erinevad parameetrid. Iga projekt on erinev ning mõõdikud ja parameetrid peavad olema kohandatud vastavalt projekti vajadustele. Tagasiside annab võimaluse leida kitsaskohti ja neid parandada. Ujumise algõppe projekti rakendusakt on riiklik dokument, mille rakendamine pakub huvi, kuidas on maksumaksja raha kulutatud. Erinevate õigusaktide seaduslikkust, millega on riik eraldanud toetusi, kontrollib riigikontroll. Lisaks on riigikontrolli ülesanne uurida, kuidas on eraldatud raha kasutatud ning mida selle eest pakutud. Riigikontrollil on õigus teha ettepanekuid muudatuste osas, kuidas õigusakte muuta või täiendada.

Ujumise populaarsus Eestis on tõstatanud küsimuse, kuidas lahendada juba noores eas inimeste ujumisoskuse taseme tõstmine ning mõistnud ujumise olulisust. Hetkel läbiviidud erinevad uuringud on näidanud, et ujumisoskus laste seas ei ole piisav. Seega riik on võtnud vastu otsuse tagada kõigile lastele esimeses kooliastmes ujumisõpetuse kättesaadavus, tehes selleks erinevaid uuringuid ja analüüse. Valitsuses vastu võetud eelnõu toetab ujumise algõpetuse läbiviimist täiendava toetusega ühe miljoni euro näol. Selleks, et asi täielikult toimima hakkaks peavad olema vajalikud taristud ujulate näol, konkreetsed plaanid tundide läbiviimiseks ning kvalifitseeritud õpetajad. Hetkel on uuring läbi viidud makromajanduslikul tasemel, kus ei arvestada eraldi iga väiksema üksuse eripäradega. Eelnõud koostades arvestati tervikuga.

Käesoleva magistr töö eesmärgiks on kontrollida juhtumiuuringu käigus kõigile vajalikele punktidele vastavust, mis tähendab nõudluse ja pakkumise vastavust ning rakendusakti toimivust omavalitsuse tasemel, st Rae valla näitel. Töös on käsitletud, kuidas toimub ja kuidas anda tagasisidet läbiviimise kohta, teostada kontrolli ja tulemuslikkust hinnata. Seejuures on peamised uurimusküsimused:

- kas on täidetud ja on piisavad kõik ressurssidega soetud nõudmised ujumise algõppe korraldamiseks;
- millised punktid ja raamistik aitaks planeerida haldusüksustel oma algõpet;
- millised on tagasiside andmise võimalused;
- milline on parim viis hinnata tulemuslikkust;
- kuidas võib suurenda nõudlus treeningutele.

Tulemuseks on rakendusjuhis lastele ujumise algõpetuse tagamiseks praeguste ressurssidega uue metoodika järgi ja soovitatav tulemuslikkuse hindamise raamistik, mis võtab arvesse lisaks laste ujumise taseme hindamisele ka teisi ressursse ja indikaatoreid.

Käesolev töö koosneb kolmest peatükist ning need sisaldavad teooria, metoodika ja analüüsi ning tulemuste peatükke. Esimeses osas on välja toodud tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise tähtsamad aspektid, ujumise üldine seis spordialana, ujumise kasulikkus ja vajalikkus. Samuti käsitleb teooria veel ujumise algõpet üldiselt, teiste riikide praktikaid ning vajalikke eeldusi ujumiskursuste läbi viimiseks.

Teises, metoodika peatükis on kirjeldatud valitud uurimisstrateegiaid: juhtumiuuring, seejuures ekspertintervjuud ja küsitlused asjaosalistega, ning vaatlus, nende läbiviimine ning kasutatavad andmed. Välja on toodud kõik järgmises peatükis teostatavaks analüüsimiseks vajalikud andmed nagu intervjuude tulemused ja tähelepanekud kohapealsest vaatlusest.

Kolmandas peatükis on välja selgitatud, kas valitsuses kehtestatud plaanid on võimalik rakendada valitud omavalitsusüksuses ning milline see rakendus välja näeb konkreetse juhtumi jaoks. Seejuures koostades juhised kõigi teiste sarnaste haldusüksuste jaoks analüüsi läbi viimiseks. Analüüsitud on, kuidas peaks toimima tulemuslikkuse hindamine, mida on vaja ning milliste mõõdikute ja indikaatorite kaudu peaks toimuma ujumise algõppe projekti tagasiside ja hindamine.

Töö autor soovib avaldada tänu juhtumiuuringus osalenud koolidele ning ujulatele.

1. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE UJUMISE ALGÕPETUSE PROJEKTIS

1.1 Tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise vajalikkus

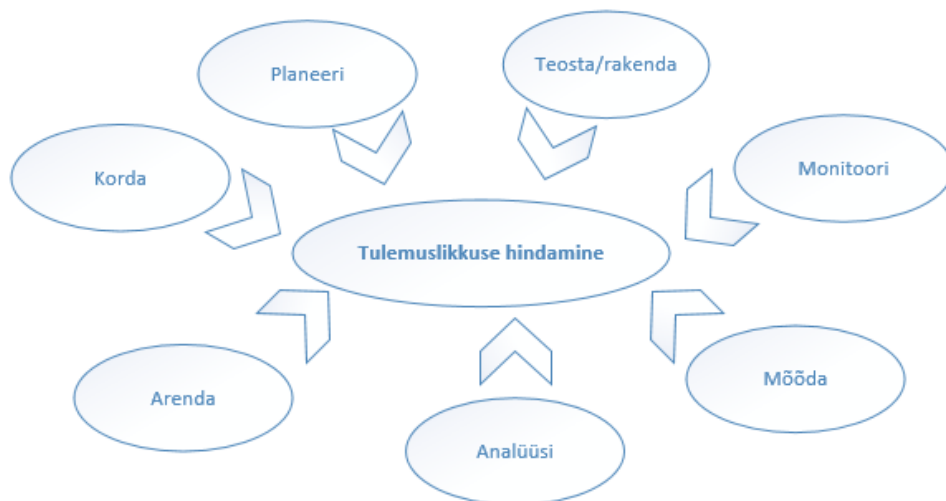
Organisatsioonide hindamine ja tulemuslikkuse mõõtmine on üsna problemaatiline ja samas oluline osa projektide juures. Tulemuslikkuse mõõtmist võib võtta kui võtmetööriista, mis aitab näha hetkeolukorda ja teha otsuseid, mis aitavad parandada teenuse kvaliteeti. Kui tavaliste äriorganisatsioonide esmane eesmärk on toota kasumit ja mõõdikuid saab siduda kõik kasumi teenimisega, siis avaliku sektori organisatsioonidega nii lihtne ei ole. Nende eesmärk on üldiselt võimaldada kättesaadav ja kvaliteetne teenus, rahuldada avalikkuse vajadused ja kasutada olemasolevaid ressursse efektiivselt. (Balaboniene, Vecerskiene, 2015)

Mõõtmine, kui hästi on eraldatud raha kulutatud millegi jaoks, on keeruline ilma tulemuslikkuse hindamiseta. Aruandmise kohustust soodustab tulemuslikkuse hindamise kasutamine, eriti valitsuse organisatsioonides. (Ali, Elham, Alauddin, 2014) Tagasiside andmine ja tulemuslikkuse mõõtmine on projekti osad, millele tuleb mõelda juba projekti koostamise varajases staadiumis. Kohati näivad need osad tühised, ning võib mõelda, et projekti efektiivsuse hindamisega võib hiljem tegeleda. Mida varem, aga alustada, seda parema tulemuse võib saada. Tagasiside andmine on väga olulisel kohal, teada saamaks projekti osaliste arvamust ja ettepanekuid, samuti nägemaks kõigi osapoolte ettekujutust programmi edukusest. Tagasiside ja projekti hindamine annab võimaluse efektiivsuse tõstmiseks ja järgneva perioodi tulemuste parandamiseks.

Tänapäeval on tulemuslikkuse hindamine projektide puhul möödapääsmatu. Konkurentsipüsimiseks on pidev monitooring ja parendamine väga vajalikud. Seda on vaja teha ka ujumise algõpetuse projekti puhul, kus kõige esimene sisend on riiklik kava ning toetus. Eelkõige on vaja teada, kas projekt on edukas ning selle jätkamine otstarbekas. Samuti, kus on kitsaskohad ning kuidas neid võimalik parendada oleks.

Tulemuslikkuse hindamise puhul tuleb läbida mitmeid etappe. Seda iseloomustab joonis 1.1, kus on välja toodud erinevad tegevused edukaks tulemuste hindamiseks. Kõige esimene etapp on alati

planeerida ning seejärel teostada või rakendada. Sellest tulenevalt juba rakendamise käigus monitoorida ja mõõta tegevusi ning neid analüüsida. Analüüsi tulemuste alusel juba arendada tegevusi ning kõike uuesti alustada juba efektiivsemal viisil.

Joonis 1.1 Tulemuslikkuse hindamise etapid

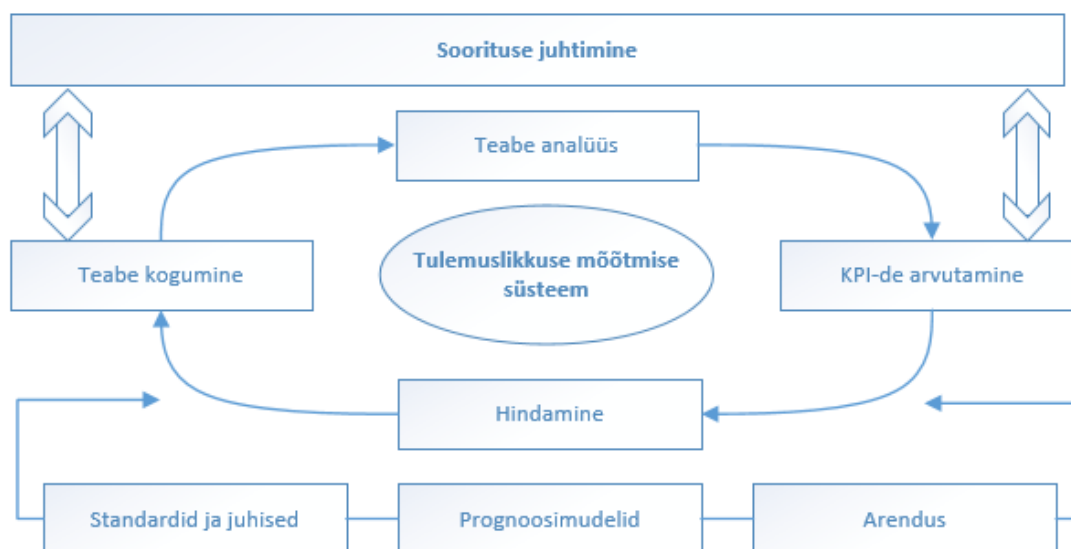
Allikas: koostatud autori poolt

Tulemuslikkuse mõõtmise aspektid on (Körbe, 2013):

- otsustamine, mida mõõta;
- kuidas mõõta;
- saadavate andmete tõlgendamine ja hindamine;
- tulemuste esitamine.

Projekti tulemuslikkuse hindamise jaoks on tarvis paika panna erinevad parameetrid. Iga projekt on erinev ning mõõdikud ja parameetrid peavad olema kohandatud vastavalt projekti vajadustele. Paika tuleb panna strateegilised edufaktorid, mõõdikud ja vastavalt võimalikud riskikohad. (Sager, Hawer, Reinhart, 2016) Tulemuslikkuse mõõtmises valitud mõõdikud peavad olema suunatud eesmärgi täitmisele ning vastama projekti missioonile ja visioonile. Joonisel 1.2 on näidatud illustreerivalt tulemuslikkuse mõõtmise süsteem.

Joonis 1.2. Tulemuslikkuse mõõtmise süsteem

Allikas: (Kõrbe, 2013)

Tulemuslikkuse mõõtmise olulisteks osadeks on teabe kogumine, kus oluline roll on tagasisidel ja kontrolli läbi viimisel, et näha, kas rahastust on kasutatud otstarbekalt. Järgnevalt on vaja kogutud teavet analüüsida ning tulemused arvutada, seejärel hinnata tulemusi ning teha selle põhjal parandusi. Järgnev tabel 1 toob välja peamised sammud hindamise planeerimises ning millega oleks tarvis arvestada.

Tabel 1. Peamised sammud hindamise planeerimisel

Hindamiseks tehtavad sammud	Küsimused, millele mõelda
Eesmärkide ja loodetavate väljundite defineerimine	Milline on programmi loogika või teooria sisendite juhtimise kohta väljunditeni, tulemusteni ja mõju konkreetses poliitilises sisus?
Hindamise teostatavus arvestades mõjusid	Kas potentsiaali suurendamiseks saada head hindamistulemused või võtta vastavaid samme? Millised muudatused võiksid tõsta hindamise kvaliteeti ja endiselt olla kooskõlas ülejäänud poliitikaobjektidega?
Vaatajaskonna määratlemine hindamiseks	Kes võiksid olla peamised kasutajad ja kuidas nad saavad olla kaasatud?
Hindamisobjektide ja uurimusküsimuste identifitseerimine	Mida poliitika elluviijad peaksid teadma, milline erinevus on programmis tehtud ja kuidas on see edastatud? Kui laiaulatuslik on hindamine?
Hindamisviisi valik	Kas on vaja mõju, protsessi või kombineeritud hindamist? Kas majanduslik hindamine on vajalik? Kui ulatuslik hindamine on sobiv? Milline tugevuse tase on vajalik?
Andmenõuete määratlemine	Millisel ajahetkel peaks mõju mõõtma? Milliseid andmeid on vaja? Mis andmed on juba kogutud ja saadaval? Milliseid täiendavaid andmeid tuleb koguda?

	Kes vastutab andmete kogumise eest ja milliseid täiendavaid protsesse tuleb luua?
Vajalike ressursside ja valitsuse nõuete määratlemine	Kui suur tähtsus on poliitikal ja mis on proportsionaalne ressursside tase hindamiseks? Milline on eelarve hindamiseks ja kas see on vastavuses nõuetega? Kas piisav toetus on sisse arvestatud? Kes on projekti omanik, kes annab analüütilist tuge ja kes on juhtgrupis? Millised on kvaliteedi tagamise protsessid?
Hindamise juhtimine	Kas hindamine on tellitud väljast või teostatud sisemiselt? Kes vastutab spetsifikatsioonide väljatöötamise, pakkumise, projektijuhtimise ja kvaliteedi tagamise eest? Millal peaks esmane andmekogumine toimuma? Kas uurimisinstrumentide katsetamine või testimine on nõutud? Millal hindamine algab ja lõpeb?
Hindamistulemuste kasutamine ja levitamine	Milleks tulemusi kasutatakse ja milliseid otsuseid need mõjutavad? Kuidas tulemusi jagatakse ja levitatakse? Kuidas tulemused tagavad hindamistsükli?

Allikas: (The Magenta book,2011)

Hindamise edukaks toimumiseks on vajalikud ressursid: finantsressursid, juhtimisressursid, analüütiline tugi, kohale toimetamise organid, laialdasemad sidusrühmad ja vastastikused eksperthinnangud. Kontrolli teostamine poliitilistel otsustel, nagu seda on ujumise algõppe programmi rakendamine, nõuab teatud kindlaid juhtnõore ja tegevusi. Hindamine peaks olema kohandatud spetsiifilistele ja praktilistele vajadustele, mis selgitaks (The Magenta book, 2011):

- olulised teemad ja küsimused, mida tuleks hinnata ning kuidas peaks hindamine olema kavandatud ja juhitud;
- saadaolevate hindamisvõimaluste lai valik;
- kuidas hindamine parandab poliitika/projekti täideviimist;
- kuidas tuleks tulemusi ja tõendeid tõlgendada ning esitada;
- miks tuleks mõelda hindamisele enne projekti/poliitika väljatöötamise faasi ja samal ajal, kus see võib parandada hindamistulemuste kvaliteeti.

Hindamine on objektiivne protsess arusaamaks, kuidas poliitika või muu tegevus on täide viidud, milliseid efekte see tekitab, kellele, kuidas ja miks. Hindamine peab olema kohandatud vastava tegevuse tüübiga ja küsimused vastavad teemale, millele loodetakse vastuseid. Mida varem hindamine välja töötatakse, seda kindlam saab olla, et tulemused on sobivad ja hindamisviis õige. Hea kvaliteediga hindamised toovad usaldusväärsemaid tulemusi ja võimaldavad projekti parandada või õigustada taas investeerimist või ressursside kasutamist. Hindamine näitab, kas

projekt töötab nagu planeeritud ja ressursse on kasutatud efektiivselt. Analüüsimine ja hindamise teostamine toob kaasa arenguprotsessi. (The Magenta book, 2011)

Ujumise algõpetuse projekti mõju on eelkõige tarvis teada rahastajal ehk antud juhul riigil ja teistel toetajatel, samuti kohalikel omavalitsustel. See aitab otsustada neil edasisi tegevusi ja koostada tegevusplaan järgnevateks aastateks. Samuti on info kasulik koolidele, õpetajatele, treeneritele, lapsevanematele ning ka lastele endale.

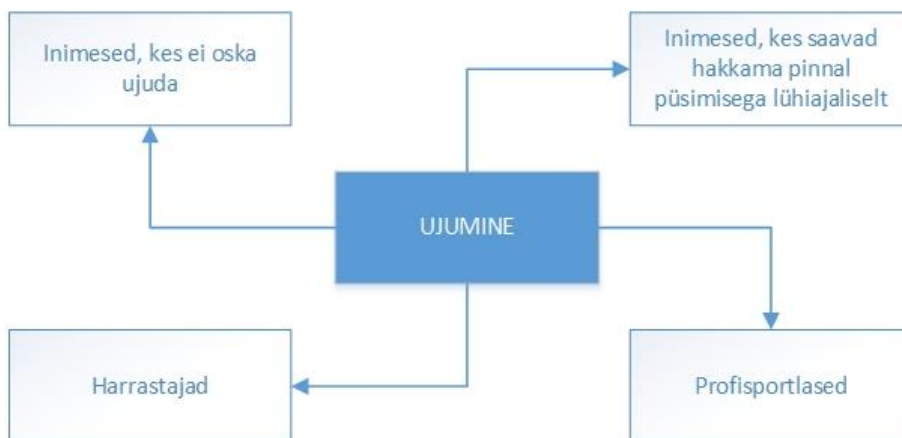
Riiklikult koostatud aktide tulemuslikkust hindab üldiselt riigikontroll. See on sõltumatu asutus, kes Eesti maksumaksja huvides uurib, kuidas riik ja kohalikud omavalitsused on mingiks otstarbeks eraldatud raha kulutanud. Auditite käigus kontrollitakse, kas avaliku sektori raha on kasutatud tulemuslikult – seejuures ka säästlikult, tõhusalt, mõjusalt ja õiguspäraselt. Riigikontrolli huvides on lisaks formaalsele seaduste täitmisele auditeerida, kas valituse tegevus on piisav, et raha oleks kasutatud sihipäraselt ja otstarbekalt ning ka aruannete adekvaatsust, milles analüüsitakse kulutamist ja tulemuslikkust. Riigikontroll võib teha ettepanekuid muudatusteks või täiendusteks. (Riigikontroll)

1.2 Ujumine kui liikumisharrastus ja spordiala

Ujumine on väga populaarne spordiala kogu maailmas. Selle kasulikkusest on tehtud väga mitmeid uuringuid ning samuti vajalikkusest osata vähemalt teatud tasemel ujuda. Näiteks Inglismaal on ujumine kõige populaarsem spordiala harrastajate seas, kes tegelevad sellega iganädalaselt (What is the most...). Ujumise populaarsust tõstab tõsiasi, et sellega saab tegeleda iga inimene väga hõlpsalt olenemata tema füüsilisest võimekusest. Joonisel 1.3 on toodud ujumisoskuse jagunemine inimeste seas. Öeldakse, et ujumine on oskus, mida kord õppida ära ning seejärel sa enam ei unusta, kuidas ujuda.

Eestis rõhutakse samuti järjest enam ja enam rahva sportlikkusele ning liikumisharrastuste osakaalu tõusule. Üha enam inimesi tegeleb tervisespordiga ning liigub iga päev, ka ujumine on üks levinud viis tegeleda tervisespordiga. Ujumisega tegelemisele aitab muuhulgas kaasa, et küllaltki suur ala on Eestis kaetud veega ning suveperioodil on väga palju võimalusi tegeleda selle spordialaga. Muidugi on Eestis ka mitmeid siseujulaid, et võimalused oleksid olemas samuti talvisel perioodil.

Selleks, et tegeleda ujumisega, on vaja aga eelnevalt ujuma õppida, mis ongi Eesti valitsuse plaan võimaldada ujumisõpetuse kursus võimalikult paljudele juba varajases koolieas.

Joonis 1.3 Ujumisõpetuse jagunemine inimeste seas

Allikas: koostatud autori poolt

Eesti spordiregistri andmetel on ujumise harrastajaid terves Eestis 14 391 inimest, jäädes alla ainult jalgpallile ja võimlemisele, kus mõlemas on harrastajaid juba üle 20 000 inimese. Ujumisele järgnevad kulturism ja fitness ning kergejõustik, kusjuures kergejõustiku puhul on alla 10 000 harrastaja. Joonisel 1.4 on toodud välja viis populaarsemat spordiala koos nende harrastajate arvuga. (Spordiregister) Seega võib öelda, et ujumine on üks ala, mida võiks Eestis arendada vaadates selle ala küllaltki suurt harrastajate arvu. Samuti võiks loota, et õpetades lapsi juba varajases eas ujuma ning veega sõbraks saama, suurendab see ka laste soovi käia edaspidi ujumistrennis ning õppida juurde veelgi enam.

Joonis 1.4 Populaarsed spordialad harrastajate seas Eestis

Allikas: Spordiregister, autori poolt kohandatud

Ujumine on spordiala, kus ei teki palju vigastusi. Pigem ongi ujumine just spordiala, mis aitab taastuda erinevatest vigastustest ning ravib neid. Ujumine on kasulik kõigile keha lihasgruppidele ning ka vastupidavuse arendamisele ning tugevusele. Ujumine mõjub hästi ka stressi korral ning aitab seda vähendada. Samuti on tehtud uuring, kui üldiselt erinevate spordialade võistlustega stressitase tõuseb, siis ujumisvõistluse puhul läbiviidud uuringus jõuti järeldusele, et stressitase ei erine oluliselt osalejatel enne ja pärast võistlusi. (Yigiter, Kuru 2014)

Üks tõsisem põhjus, miks iga inimene peaks oskama ujuda on uppumissurmade vähendamine. Uppumine on teine juhtiv põhjus laste surmades või vigastustes. Üle maailma uppumine on kõrgema suremuse tasemega, kui ükskõik milline muu vigastus alla 14-aastaste laste seas. (McCarrison, Ren, Woome, Cassidy 2016) Kuigi pidevalt on üleval küsimus, kas ujumistunnid mõjutavad laste tegelikku uppumisrisi, siis erinevad tõendused toetavad vaadet, et ujumisoskus annab suurema kaitse uppumise vastu. Näiteks riiklik uurimus uppumisohvrite kohta USA-s on leidnud, et enamus (74%) ei osanud ujuda. Samuti on sarnane statistika on Kanada Punasel Ristil ette näidata, kus üle ühe kolmandikku ohvritest vanuses 5-14 ei osanud ujuda või oli neil väga nõrk ujumisoskus. (Morrongiello, Sandomierski, Schwebel, Hagel 2013)

Ujumine on ilmselt igas riigis vähemalt kümne populaarseima spordiala seas, mitmetes riikides isegi esimese kolme seas. Järgnevalt on välja toodud, miks ujumine on nii populaarne rahva seas (Why is swimming...):

- seda õpetatakse noores eas ning nauditakse endiselt samamoodi vanas eas;
- ujumine on oskus kogu eluks. Enamik inimesi õpib ujuma lapsena ning nagu rattaga sõitmine, mida tead, kuidas teha, ei unustata ka kuidas ujuda;
- ujuda on võimalik läbi aasta, olenemata ilmast;
- ujumiseks ei ole vaja meeletult kallist varustust;
- ujumine treenib kõiki peamisi lihaste gruppe korraga;
- hea ujumisoskus on vajalik veespordialadega tegelemiseks;
- ujumine on lõbus;
- ujumine on rahustav ja värskendav;
- ujumine on hea ala nii üksinda kui seltskonnaga.

Vett ja ujumist on nimetatud ka väga heaks teraapiavahendiks. Olgu see mis tahes füüsilise või psühholoogilise aspekti vastu. Väga mitmete eluaegsete haiguste vastu on leitud, et ujumine on

pigem kasulik ning aitab lihtsamini elus hakkama saada. Järgnevalt on välja toodud, kuidas ujumisharrastused on kasulikud autismi põdevatele laste seas.

Autism on ägedalt võimetuks tegev konditsioon, mis tüüpiliselt avaldub esimese kolme eluaasta jooksul ja toob kaasa endaga tõsiseid kommunikatsiooni- ja teisi arengu- ja kasvatuslikke probleeme. Autismi põdevad lapsed on tavaliselt kehva liikumisoskusega. Erinevad rehabilitatsiooni programmid aitavad rõhutada põhilist liikumisoskust ja –mustreid, mis tõstavad füüsilist pädevust. Seejuures on leitud, et ujumise basseini tegevused on selles osas väga edukad. Usutakse, et veetegevuste või ujumise kasutamine teraapiana autismi põdevate laste seas kergendab keelte arengut ja üldist ettekujutust, täiustab kohastumist ja käitumist ning annab sobiva häälestuse varajaseks õppekeskkonnaks. (Yilmaz, Yanardag, Birkan, Bumin 2004)

Antud artiklis tehti katse, kuidas paraneb liikumissooritus ja füüsiline kohasus tehes vees harjutusi ja ujudes ning samuti vaadeldi, kuidas autismi põdev laps kohaneb basseiniga. Testid tehti enne veega harjutuste ja ujumise teraapiat ning pärast. Antud ujumise õppeprogramm kestis 10 nädalat, kolm korda nädalas ning iga sessioon 60 minutit. Pärast kümnenädalast ujumiseprogrammi paranesid näitajad kõigis testides nii tasakaalus, kiiruses, väleduses kui tugevuses. Samuti pandi tähele, et vähenesid pärast hüdroteraapiat stereotüüpilised autistlikud liigutused (keerlemine, kiikumine). Seega võib öelda, et veeteraapia ja ujumine on kasulik autismi põdevale lapsele tema arengus. (Yilmaz, Yanardag, Birkan, Bumin 2004) Ujumine on kasulik veel mitmete teiste haiguste puhul, mida siinkohal täpsemalt välja tooma ei hakata.

1.3 Ujumise algõpe

1.3.1 Ujumise õpetamise hetkeolukord ja tegvuskavad Eestis

Väga keeruline on defineerida mõistet „oskab ujuda“. Erinevad inimesed võivad sellest väga erinevalt aru saada. Mõne inimese jaoks on ujumisoskus juba see, kui inimene suudab ennast mõne tõmbe abil veepinnal hoida, teise inimese jaoks, aga ka sukeldumise oskus, hüppamine, vee all ujumine ning oskus sooritada erinevaid pöördeid. Ujumisoskus on vajalik vees ellujäämiseks ning vajadusel ka teiste inimeste aitamiseks õnnetuse korral. Üsna tihti ei anna kohustuslikes

koolitundides osalemine aga vajalikku ujumise oskust. Õpitakse küll kuidagi vee peal püsima, kuid lapsed, kes kardavad vett, ei pruugi veekartusest lahti saada ning end vees kindlalt tunda. (Madsen, Hanso 2015)

Eestis alustati laste kohustusliku ujumise õpetusega juba 1967. aastal. Haridusministeeriumil oli õigus korraldada väljaspool õppeplaani 24 tunni ulatuses ujumistunde. Need viidi läbi vabariigi linnades ja teistes keskustes, kus oli siseujulaid üldhariduskoolide õpilastele. 1982. aastast ministrite nõukogu kohustas haridusministeeriumi tagama, et iga kehaliselt terve 6. klassi lõpetaja peab oskama ujuda. (Ujumise algõpetuse analüüs)

Ujumise algõpe on mõeldud peamiselt I kooliastme õpilastele. See on õpe, kus lastele antakse vajalikud oskused vees toime tulemiseks. Hetkel sätestab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §15 lõige 2, et põhikooli riiklik õppekava kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega, mille lisa 8 kohaselt on I või II kooliastmes kehalise kasvatuse tunni raames ujumise algõpe kohustuslik. Kohustuslik õpiväljund on läbida vabalt valitud stiilis 25 meetrit. (Põhikooli riiklik õppekava) Uue õppematerjali järgi hinnatakse ujumisoskust kõrgeima õpiväljundi saavutamise kohaselt, millest räägitakse täpsemalt hiljem.

Ujumisoskus on vajalik ning kindlasti oskus, mida iga inimene peaks valdama. Kultuuriministeerium toetab rahaliselt kohustusliku ujumise algõpetuse läbiviimist koolides juba alates 2005. aastast. Kohustuslik ujumise algõppe läbiviimise programm on mõeldud peamiselt 2.-3. klassi õpilastele. Vastavalt õpilaste arvule eraldatakse toetus maavalitsustele ning Tallinna linnale. (Kultuuriministeerium toetab...)

Toetust võib kasutada (Kultuuriministeerium toetab...):

- õpilaste transpordikulude katmiseks;
- ujumise treenerite ja juhendajate töötasude katmiseks;
- ujulate üüri jms katmiseks;
- ujumise algõppele järgneva täiendkoolituse korraldamiseks.

Alates 2005. aastast on riik eraldanud riigieelarvest 230 082 eurot ujumise algõpetuse läbiviimiseks, mis on aastaid muutumatu olnud. Ülejäänud osa, mis on vajalik, et lastele saaks läbi viia vähemalt 24 ujumistundi, lisavad juurde kohalikud omavalitsused. Lisas 1 on toodud välja tabel palju eraldati

maakonniti toetust 2017. aastal riigieelarvest ujumise algõpetuse tundide läbiviimiseks. (Kultuuriministeerium toetab...)

Ujumise algõpetuse tagamine lastele oli 2017. aasta alguses väga päevakajaline teema praeguses Eesti Vabariigi valitsuses. Kultuuriminister Indrek Saar esitas Vabariigi Valitsusele ettepanekud ujumise algõpetuse taseme tõstmiseks alates 2018. aastast. Ettepanek võeti 16. veebruaril 2017. aastal vastu ning järgmisest aastast on riigi eelarves vastav summa planeeritud. Ujumise algõpetuse teema on üldiselt väga aktuaalne ning seda on kajastatud mitmetes erinevates dokumentides:

- Vabariigi Valitsuse 100 päeva plaanis,
- Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030,
- siseturvalisuse arengukava 2015-2020,
- rahvastiku tervise arengukava 2009-2020,
- vigastuste ja vigastussurmade ennetamise poliitika koordineerimise rakkerühma lõppraport.

Siiani läbiviidud erinevad uuringud näitavad, et ujumisoskus laste seas ei ole piisav. Samuti õppemetoodika, mida kasutatakse vajab kaasajastamist ning suuremat rahastust riigi poolt, mis siis eelnõu vastuvõtmisega peaks olema saavutatav. Esitatud eelnõus on arvetatud terve riigiga, kuid mitte kõigi omavalitsusüksuste eripäradega eraldi. Seega võivad ette tulla järgnevad takistused:

- ujulate sobivus algõppe jaoks;
- kas on piisavalt ujulaid, et tagada algõpe kõigile lastele;
- kuidas mahutada koolipäeva sisse ujumisõpe, kui ujula ei asu kooli territooriumil;
- kuidas toimub laste transportimine ühest kohast teise;
- kui suur on tegelik ajaline kulu;
- kuidas on praegune tegelik seis Eestis, sest uuringud on tehtud mõned aastad tagasi;
- kas on piisavalt pädevaid treenereid;
- millise graafiku alusel peaksid käima lapsed ujulas;
- kuidas on aasta peale jaotunud ujumistunnid;
- erinev laste ujumisoskuse tase kursuse alguses;
- kas rahastus jõuab õigete tegevusteni;
- ennustus, mida 10 aasta lõikes endaga kaasa toob, kas on rohkem lapsi, kes tahaksid ujumistrennides käia, kuidas on praegu olukord ujumistrennides.

Käesoleva aasta 16. veebruaril võeti vastu Kultuuriministeeriumi ettepanek ujumise algõpetuse taseme tõstmiseks ja metoodika uuendamiseks. Valitsuskabineti istungil otsustati ujumise algõpet rahastada alates 2018. aastast täiendavalt 1 miljoni euroga aastas. (Rosen 2017) Kultuuriminister Indrek Saar ütleb: „Kultuuriministeerium soovib tagada kvaliteetse tasuta ujumisõppe kõigile lastele, sõltumata nende vanemate sissetulekust ja elukohast. Algkoolis omandatud oskus jääb noortele kogu eluks ning see aitab tulevikus vähendada õnnetussurmasid.“ Vastav ettepanek toetab mitme ministeeriumi tegevuse eesmärki (Rosen 2017):

- tugev seos uppumissurmade ennetamisega;
- liikumisharrastuste ja rahvatervise edendamine.

Ujumise algõppe vajab kindlasti ühtset lähenemist ning koordineerimist riiklikul tasemel. Vajalikud on ühtsed õppematerjalid, nõuded ning juhendajate pidevad koolitused (Arvisto 2015). Muudatusvajadused on ära märgitud ka kultuuriministeeriumi arengukavas aastateks 2017-2020. Ministeeriumile on ujumise algõpetuse tagamine prioriteetne tegevus, sest võib öelda, et ujumisoskus on eluks väga vajalik. Kuid kohalikud omavalitsused ei suuda hetkel täies mahus seda kõigile õpilastele tagada ning selleks ongi vaja ka riigi poolset toetust. 2015. aastal on valminud mitmete organisatsioonide ja ministeeriumite koostööl ettepanekud ujumise algõpetuse kursuse ümberkujundamiseks. Selle uuringu kohaselt ei ole taadeldavad tulemused laste ujuma õpetamiseks piisavad. Õpetus toimub hetkel riigis väga ebaühtlaselt, kus puudub ühtne metoodika ja õpiväljundid. (Kultuuriministeeriumi...)

Eesti Ujumisliit ja Päästeamet on koostanud juba 2015. aastal metoodilise õppematerjali ning alustanud ka ujumistreenerite, juhendajate ja õpetajate koolitamist. Uue metoodika kohaselt on piisava ujumisoskuse tase piisav, kui õpilane oskab järjestikku tegevustel (Analüüs ja ettepanekud...):

- ujuda 100 m rinnuli asendis,
- sukelduda,
- tuua põhjast käega ära mingi eseme,
- püsida paigal puhates ja asendeid vahetades vähemalt 3 minutit,
- ujuda 100 m selili.

Seda võib nimetada kõrgemaks õpiväljundiks ning selle saavutamine on võimalik ainult siis, kui ujumistundide arvu on võimalik tõsta praeguselt 24-lt tunnilt 40-le tunnile ja juhendajal ei ole rühmas rohkem kui 12 last. (Analüüs ja ettepanekud...)

1.3.2 Sarnased praktikad teiste riikide näitel

Mitmed riigid on leidnud nagu Eestigi, et lastele ujumise õpetamine peab olema väga olulisel kohal juba riiklikul tasemel. Järgnevalt on toodud mõned näited, kuidas erinevates riikides toimub laste ujumise algõpetus ning kui suur osa on sellest riigi valitsusel, taristu olemasolus ja ressursside võimalikkuses. Kultuuriministerium, enne eelnõu esitamist valitsusele, tegi lühikirjelduse ja analüüsi, kuidas toimib ujumise õpetamise tegevus teistes Euroopa riikides. Nende valikus olid riigid, kus ujumine on väga populaarne või üldiselt liikumisharrastustele on nendes riikides pööratud rohkem tähelepanu. Järgnevalt on suurel määral kasutatud vastavat kokkuvõtet ning vähemal määral teisi allikaid.

Suurbritannia on korraldanud mitmeid ujumisõppe programme ning toetanud noorte ujumist riiklikul tasemel. Üheks näiteks on algatatud „*Free Swimming Initiative*“ (FSI) programm alla 19-aastastele inimestele. Selle programmi edu ei olnud väga suur. Osa võttis 33% nõuetele sobivast elanikkonnast ning järeldused olid: hoolimata, et programm oli tasuta, osavõtt vähenes programmi kestel. (Bullough, Davies, Barrett 2015)

Üks Suurbritannia osa, Šotimaa on riiklikul tasemel leidnud, et kooliujumise taset tuleb tõsta ning on selleks mõelnud välja plaani nimega „*Top Up*“ ujumisprogrammi. See oli algselt pilootprogramm toetamaks ujumistundide kättesaadavust üle terve Šotimaa. (Swimming Top Up...2012) Eeluurimuses leiti, et 20% õpilastest, kes lõpetavad algkooli ei suuda ujuda 25 meetrit või rohkem ning 5% põhikooli õpilastest ei oska üldse ujuda. Valitsus tuli seega välja plaaniga töötada välja ujumise põhikiri ning sinna lisada nii ujumistegevused kui ka veeohutus. (Glenn, 2011)

Peaminister eraldas 2004. aastal riikliku ujumise programmi arenguks 5,5 miljonit naela, samuti eraldas sihtpärastelt toetuseid maha jäävatele veespordialadele. Programmi uuenduslikkus seisnes ka õpetajate koolitamises vajalikule tasemele ning mobiilsete basseinide kasutusele võtmises. *Top Up* ujumisprogrammi kuludeks arvestati basseini renti, treeneri palkamist, transpordikulusid ja juhtimist. Peamised lähenemisviisid olid: suunatud lähenemine nõrgimatele ujujatele, intensiivsed tunnid kestvuse ja sageduse poolest ning lisaõpetaja. (Glenn, 2011)

Programmi mõte oli korraldada sihipärased ja intensiivsed tunnid algkooli õpilastele. Tunnid toimusid küllaltki lühikese ajavahemiku jooksul. Programmist võttis osa üle 10 000 õpilase. Tulemused pärast programmi lõppemist näitasid umbes 59% laste ujumisoskuses tõusu, 40% jäi

samale tasemele ning 1% õpilastest oli tagasimineku. Parimaid tulemusi näitasid õpilased, kes alustasid kõige madalamalt tasemelt. (Swimming Top Up... 2012)

Top Up ujumisprogrammi korraldamise juures tuli ette ka mõningaid barjääre. Nii mõneski omavalitsusüksuses oli peamiseks probleemiks transpordi hind ning aeg kohale jõudmiseks lähimasse ujulasse. Mõnel juhul saadi sellest aga üle otsides rahastust programmivälistest allikatest. Erinevad koolid tegid koostööd transpordi jagamise näol ning sellega vähendasid üleüldiseid kulusid. Samas oli koole, kes otsustasid mitte osaleda sellel põhjusel. Mõnikord tuli probleeme vaba ujula leidmisel, kuid seda ei hinnatud nii suureks probleemiks kui oli transport. Koolidel oli väga raske vahel saada sobivat aega ujula külastamiseks. (Top Up Swimming... 2012)

Üldiselt võib öelda siiski, et ujumisprogramm täitis enda eesmärgi õpetada algkooli lastele paremad ujumisoskused. Peamised võtmesõnad antud programmist ning miks see oli edukas (Glenn, 2011):

- planeerimine – kindel päevakava;
- suhtarvu vähendamine – väiksemad klasside suurused;
- kvaliteedi tõstmine – koolitatud treenerid;
- sageduse tõus – sagedasemad ujumistunnid;
- preemia ja tunnustus koolituse lõpus.

Norra ujumise programm on välja arendatud haridus- ja treeningnõukogu poolt koostöös Norra ujumislidu, elupäästeliidu ja sporditeaduste kooliga. Vastava programmi kestus on 10 aastat, kus hinnatakse eesmärkide saavutamist neljanda, seitsmenda ja kümnennda klassi lõpus. Eesmärgid on välja toodud tabelis 2. Eesmärkide täitmist hinnatakse katsetega, mis tuleb õpilastel läbida. (Viie Euroopa riigi...)

Tabel 2. Eesmärgid ujumisoskuses Norras

Klass	Eesmärk
4. klass	olla vees enesekindel ja osata ujuda
	oskama vee ääres käituda ja seletada ohtusid
7. klass	sooritada rinnuli ja selili peamisi ujumisviise ja ujuda vee all
	algeline esmaabi
10. klass	oskama ujuda hea tehnikaga rinnuli ja selili ning oskama sukelduda
	oskama seletada ja sooritada vetelpäästet ning esmaabi

Allikas: (Viie Euroopa riigi...)

Tromso ujumiseksperdid on välja arvanud, et ülaltoodud eesmärkide täitmiseks on kokku vaja umbes 170 tundi ujumisõpet, neist 40 tundi neljanda klassi lõpuks, 60 tundi seitsmenda klassi lõpuks ning 70 tundi kümnennda klassi lõpuks. Samas võrreldes teiste Skandinaavia maadega on

Norra ujumisoskuse protsent tunduvalt madalam. Selleks, et olukorda paremaks muuta, on Norra Ujumisliit teinud mõned ettepanekud. Hetkel ei pea vastama eesmärkide saavutamist kontrollivad katsed rahvuslikele standarditele, kuid võiksid seda olla. Teise ettepanekuna toodi välja, et ujumisõpe peaks olema kõrgemalt prioritseeritud nii rahvuslikul kui kohalikul tasemel ja kolmandana parem õpetajate koolitamise metoodika. (Viie Euroopa riigi...)

Norra valitsus ja toetavad üksused on plaani võtnud tõsta ujumise õppe kvaliteeti. Nad kavatsevad testida õpilaste ujumisoskust selleks, et välja selgitada millised omavalitsusüksused ei võimalda oma õpilastele piisavalt asjakohaseid ujumistunde. Selleks kavatsetakse kõigi neljanda klassi õpilaste seas läbi viia kohustuslik tasemetest. (Tatone [2016b](#)) On avastatud, et vähem kui pooled õpilased saavad ujumistunde nõuetele vastavas koguses (Tatone [2016a](#)). Mõnedes uuringutes on välja toodud, et Norra lapsed on kõige halvema ujumisoskusega Euroopas (Waage [2016](#)). See tulemus sunnib mõtlema, kuidas muuta ujumise õpet efektiivsemaks ja paremaks.

Kui juba minevikku vaadata, on ujumisel olnud väga oluline roll **Hollandis**. Ujumine oli kunagi üks osa haridusest, mis kuulus kooli igapäevaellu. Hollandi Kuninglik Ujumisföderatsioon asutas Swim-ABC, mille eest vastutas algselt haridusminister. Tänapäeval on juhtimise üle võtnud teised organisatsioonid. (Introducing the dutch...)

Hollandis on välja töötatud unikaalne *Swim-ABC* süsteem, mis peaks ennetama uppumisi ning õpetama lapsed ujuma. Väga oluline on oskus ujuda riigis nagu Holland, kus on palju avatud vett ümberringi. See on põhjus miks Hollandi lapsed õpivad ujuma juba väga noores eas. Kõigist Hollandi lastest oskab ujuda 98%. *Swim-ABC* koosneb kolmest Riikliku ujumise diplomist: A, B ja C. Kui laps on välja teeninud kõik kolm diplomit, võib ta end tunda turvaliselt modernsetes basseinides ja osavõttes vee lähedal või vees toimuvatest tegevustest. Hollandi lapsed õpivad ujuma juba 5-8 aastast. Süsteem on unikaalne ning juba enam kui 100-aastase kogemusega. (Learning to swim...)

Ujumistundide eest maksavad üldiselt vanemad, vähestes linnades võivad olla kooliajal toimuvad ujumistunnid tasustatud ka omavalitsuse poolt. Ujumistunnid A, B või C taseme saavutamiseks toimuvad kümme nädalat kestusega 45 minutit üks või kaks korda nädalas, kus treenerid on väga pühendunud ja kogunud. Kuid tagasiside ujumistreeneritelt on, et ainult 1% lastest hakkab edasi käima ujumisklubis pärast kursusi. (Introducing the dutch...)

1.4 Vajalikud eeldused ujumise algõpetuse läbi viimiseks

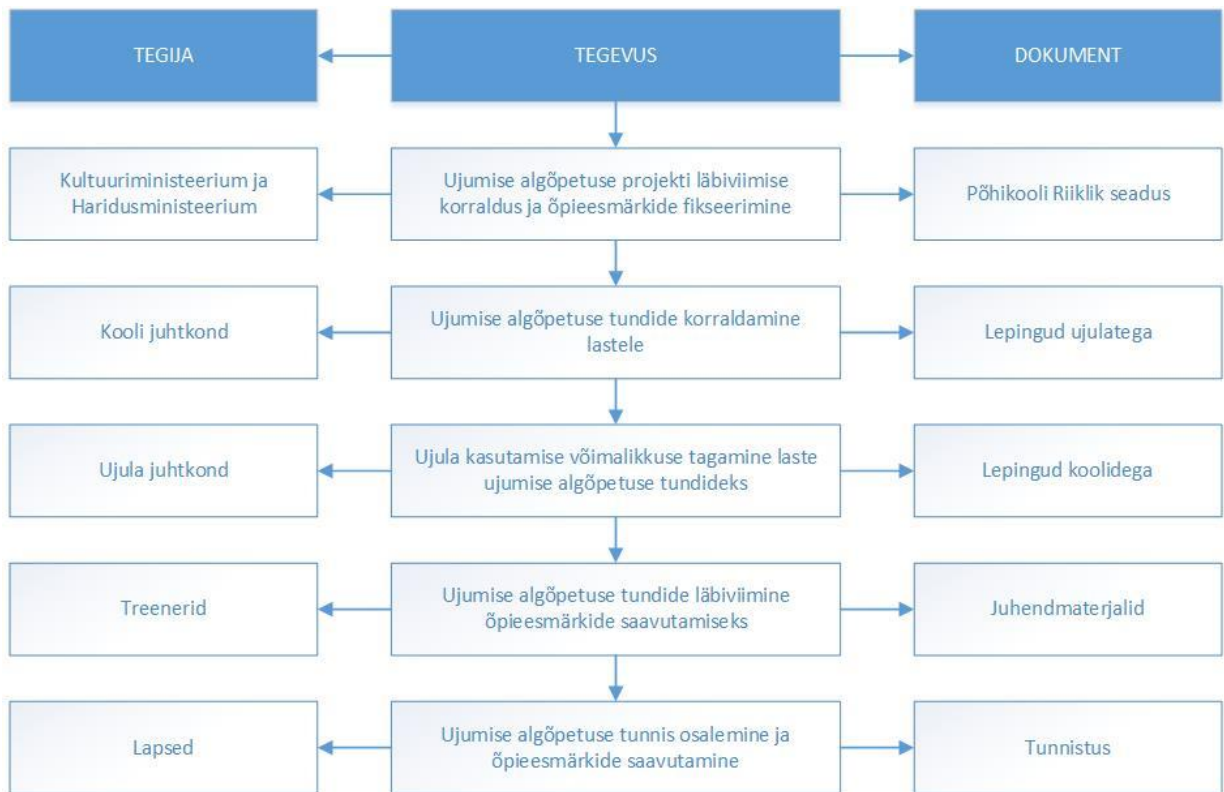
1.4.1 Riiklikud regulatsioonid

Ujumistundide läbiviimiseks on tarvis mitmeid erinevaid ressursse. Nendeks on nii inimressurs, taristu, transport, finantsressursid kui ka kõik muud vajalikud vahendid algõpetuse tunni läbiviimiseks. Ujumise algõpetuse planeerimise osapooli tutvustab joonis 1.5, kus on välja toodud alates kõige laiemast planeerimisüksusest kuni kõige kitsamani.

Ujumise algõpetuse läbiviimist riiklikul tasemel reguleerivad Haridusministeerium ja Kultuuriministeerium. Nende ülesandeks on pakkuda finantstuge ning välja töötada ujumise läbiviimise korralduslik pool seaduse rakendamise tasemel, et kõigil oleks ühine arusaam. Samuti on nende huvides teostada riikliku kontrolli, kas finantse on kasutatud eesmärgipäraselt. Kooli juhtkonna ülesanne on tagada seadusest tulenevalt lastele ujumise algõpetus nõutud mahus, seejuures saada finantsilist toetust nii riigilt kui ka kohalikult omavalitsuselt ja anda tagasisidet. Ujula juhtkond peab võimaldama teatud mahus kasutada ujulat tundide läbiviimiseks ja omama kvalifitseeritud treenereid, samuti andma tagasisidet. Ujumise algõpetuse tundi ei saa läbi viia ka ilma lasteta, kelle ülesanne on läbida vajalikud tunnid ja õppida ujuma.

Taristu poolelt on ujumise algõpetuse jaoks vajalikud nõuetele vastavad ujulad, mis ei tohiks asuda väga kaugel koolist. Kui ujula asub koolist kaugel, võivad transpordi hind ning ajakulu olla väga suured. Kui ujula ei asu kooliga samas hoones, on koolid kohustatud organiseerima transpordi ujula ning kooli vahel. Eeldatavasti kasutatavad koolid kõige lähemal asuvat ujulat.

Väga tähtis osa on koolitatud treeneritel, kes teavad, kuidas viia läbi algõpetuse tunde ning oskavad lastele õpetada nõutud tasemel ujumisoskust. Selleks, et kogu riigis oleks nõudmised ühtlased, on vaja treeneritel ühesuguseid treeningmaterjale, mis on koostatud riiklikul tasemel, mille järgi lapsi õpetada ning hulgaliselt koolitusi.

Joonis 1.5 Ujumise algõpetuse planeerimise osapooled

Allikas: koostatud autori poolt

Ujumise algõpetuse analüüsimisel, kuidas kursuseid viiakse läbi praegusel hetkel selgus, et ujumistreenerite tase ja arv ei ole piisav. Üle riigi küsitleti 150 ujumise algõpetuse tunni juhendajat ning ainult 25% oli kehtiv ujumistreeneri kutse. Enamus küsitletute põhiamet oli kehalise kasvatuses õpetaja, kuid leidis ka algklasside õpetajaid või üldse teiste ametialade esindajaid, kes viivad läbi laste ujumise algõpetuse tunde. (Ujumise algõpetuse analüüs, 2014)

1.4.2 Spordilogistika olemus ujumise algõppe projekti rakendamisel

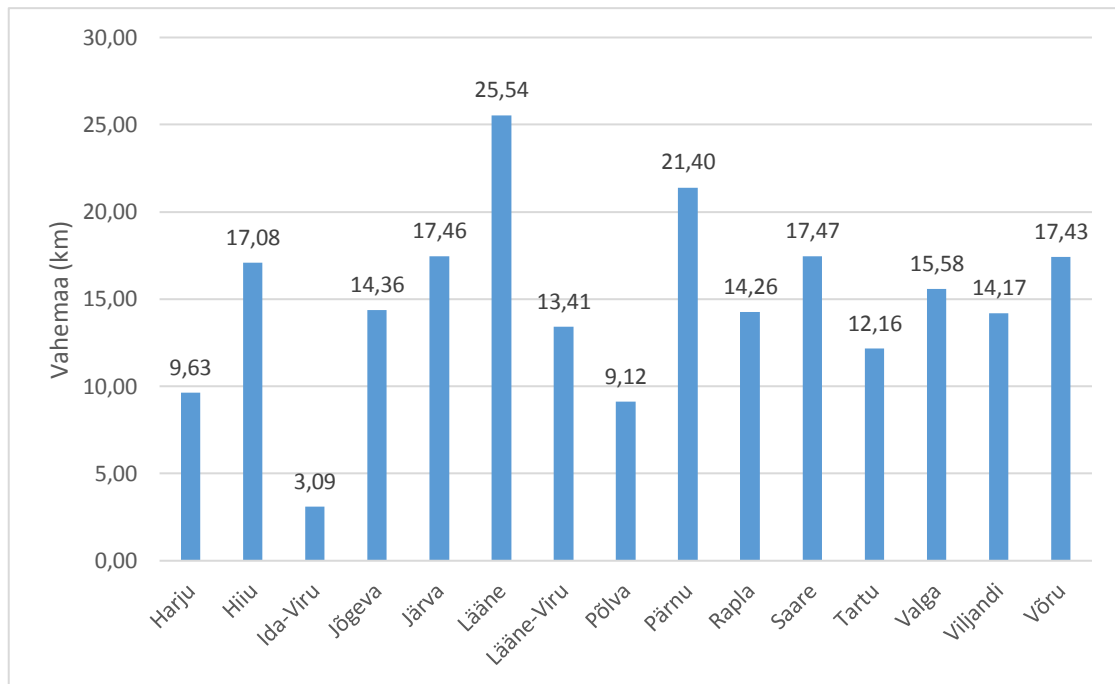
Planeerimine, organiseerimine, optimeerimine, reguleerimine, kontrollimine – need on märksõnad, millega võib kirjeldada logistilist juhtimist. Üsna levinud on väljend, et logistikat leidub igal pool. Seega ei saa ka spordist rääkides mitte puudutada teemat logistika. Logistiline planeerimine on spordis isegi väga olulisel kohal, nimelt peab erinevatel spordivõistlustel olema logistika väga täpselt paigas õnnestunud korralduses. Mida suurem on korraldatav võistlus, seda paremini peab paigas olema korraldus, et kõik sujus suurepäraselt. Logistika juhtimine on seotud seitsme eesmärgi püstitamise ja realiseerimisega: õige toode, õiges koguses, õiges koostises, õigesse kohta,

õigele kliendile, õige hinnaga ja õigel ajal. Neid punkte järgides ja kohandades vastavalt teemale, peaks kõik logistilised toimingud minema ideaalselt. (Logistiline juhtimine)

Logistikat leidub igal pool ja antud teema juures märksõna tuleb enim kasutusele, kui rääkida ujumise algõppe planeerimisel logistikast ujula ja kooli vahel, mis on eriti tähtis väheste ujulatega piirkondades. Sel juhul muutub transpordi planeerimise võimalus väga tähtsaks. Samuti on tähtsal kohal ujulasisene logistika, mis tähendab vajalike ruumide ja inventari paiknemist ujulas sees. Tähelepanu tuleb pöörata, kus asuvad erinevad vajalikud ruumid ja vahendid ning basseini logistika seisukohast, kuidas jaotada lapsi basseinis. Kaugemas tähenduses on logistikaga seotud ka ujumistarvete vajadus ja müük, nende planeerimine. Ujumise algõppe toetamise ja planeerimisega on seotud ka hilisem huvi ujumise vastu ning võimalus edasi trenni teha, teades, et hetkel ei ole pigem just treeningutel vabu kohti, seega nõudluse suurenemine treenides.

Piirkonniti on tingimused väga erinevad ja mitmetes Eesti maakondades peavad koolid mõtlema, kuidas transportida õpilasi kooli ja ujula vahel. Ligi kolmandiku ujumise algõpetuse programmi kuludest moodustavad transpordikulud üle Eestilise analüüsi andmetel. Joonisel 1.6 on näha üldine koolide keskmine kaugus lähimast ujulast. Kõige kaugem ujula ning kooli vahemaa on Lääne maakonnas lausa 89 km. Jooniselt on näha, et Lääne maakonnas on kõige suurem keskmine kaugus, Ida-Viru maakonnas kõige väiksem. Väga mitmed küsitlused töid samuti välja suurima takistava tegurina transpordi organiseerimise ja kulud. Transpordikulude kokkuhoidmiseks viiakse ujumise algõppe läbi küllaltki suurtes gruppides, viiakse läbi minimaalses mahus või jäetakse üldse ära ning seeläbi kannatab töö tulemus. (Ujumise algõpetuse analüüs 2014)

Ujula sisemise logistika all on mõeldud basseini paiknemist sanitaartehniliste sõlmede suhtes, samuti riietusruumide ja duširuumide paiknemist ja mahutavust ujulas. Efektiveks ujumistreeninguks on vaja, et kõik kasutatavad vahendid ja ruumid on piisavalt mahukad ning lähedal. Treener ei tohi jätta lapsi järelevalveta basseini, mis tähendab, et mõne lapse tualetti mineku soovil, ei tohiks vastav ruum asuda basseinist kaugel. Ajaplaneerimise seisukohalt on oluline, et riietus- ja duširuumide mahutavus oleks piisav ja lapsed mahuksid korraga sinna.

Joonis 1.6 Ujulate keskmine kaugus koolidest

Allikas: Ujumise algõpetuse analüüs, kohandatud autori poolt

Kolmas kõige kitsam logistika osa on, kuidas paigutada lapsed basseinis ning kuidas viia läbi tundi basseinis, seda võiks võrrelda erinevate ressursside planeerimise ülesannetega. Selleks, et õpe oleks efektiivne, peaksid lapsed olema paigutatud ujumise basseini vastavalt tasemele. Samas peab arvestama ka basseini eripäradega, mis ei ole Eestis enamasti projekteeritud laste ujumise õpetuse tundide või treeningute lihtsamaks läbi viimiseks. Seadust järgides peab olema basseinis igale lapsele kindel ruum, grupi suurus ei tohi ületada teatud arvu ning treener/õpetaja peab olema saanud vajaliku väljaõppe.

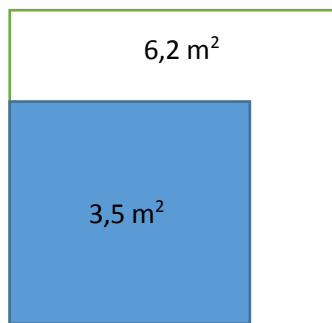
1.4.3 Nõuded taristule ujumise algõppe projekti rakendamisel

Seadustes on kehtestatud mitmed erinõuded, millega peavad ujulate ja veekeskuste juhid arvestama, alustades veetemperatuuridest, sügavustest ja keemiliste ainete sisaldusest, samuti riietus- ja duširuumide nõuetele vastavusest. Eriti tähtis on see just lastele, kes ei ole nii tugevad kui täiskasvanud inimesed.

Seaduse järgi peab ühele inimesele, kes basseini kasutab, võimaldama arvestuslikku veepindala vähemalt 6,2 m². Laste basseinis peab see lapse kohta olema vähemalt 3,5 m² ja sügavus 0,3-1,0 m, vastavalt lapse vanusele. Suuruse vahe on näha piltlikult joonisel 1.7. Samuti peab olema basseinis,

mille sügavus üle 1,1 m, võimalus puhata ilma veest väljumata. Veetemperatuur peab olema seaduse järgi koolibasseinides +28 kuni +32 C, sportimiseks mõeldud basseinis võib vesi olla ka +25 C ning väikelaste basseinides +32 kuni +36 C. (Tervisekaitsenõuded...)

Joonis 1.7 Pindala, mis peab olema täiskasvanule ning lapsele

Allikas: koostatud autori poolt

Samuti on erisusi, mida ei ole küll kirjutatud kuhugi seadusesse, kuid millega ujulad võiksid arvestada ja mis muudab samuti ujulaid algõppe jaoks sobivaks. Väga tähtis on, et juhendaja või treener pääseks liikuma ujumisbasseini igal küljel. Selleks ei tohi olla basseini üks või mitu külge ehitatud vastu seina. Väga mitmed ujula projektid, sellega ei arvesta. Nii muutub tänu sellele mõnes basseinis see osa, mis on seina vastas, ujumise algõppe jaoks kasutuskõlbmatuks.

Üleriigilises ujumise algõpetuse analüüsis on ligi neljandik küsitatud õpetajatest toonud välja, et ujula tingimused ujumise algõpetuse tundide läbiviimiseks ei ole piisavalt head. See väljendub kaldal tehtavate harjutuste ajal ruumipuuduses, liialt sügavates basseinides ning kohati liigeses lärmakuses. (Ujumise algõpetuse analüüs, 2014)

1.5 Järeldused

Laste ujuma õpetamine on väga vajalik lähtudes nii kasulikkusest kui vajalikkusest. Erinevate riikide näidetest võib näha, et uppumiste arv on tänu sellele vähenenud riikides, kus on organiseeritud korralik ujumise algõppe programm ning lapsed juba algkoolieas õpetatakse ujuma. Samas riikides, kus ei ole sellist ühist programmi, on see number suurem. Samuti on ujumine väga kasulik tervisele ning ujumine aitab hoida keha toonuses.

Ujumine lastele on üks osa kohustuslikust kooliprogrammist, kuhu nad lähevad üldiselt hea meelelega ning see teeb õpetamise lihtsamaks. Selleks, et lapsed ka edaspidi läheksid hea meelelega ujumise tundi, on vaja, et ujulad ning kõik sinna juurde kuuluv oleks nõuetekohane. Kui kooli territooriumil ei ole ujulat, kuid kõik lapsed saaksid vajaliku õppe, peavad koolid suutma organiseerida transpordi ujulasse, planeerima, kuidas ja mis aegadel ning kui palju lapsi korraga käib ujumas ning ka sõlmima lepingud lähima või sobivaima ujulaga.

Kultuuriministeeriumi ettepanekuga tõsta ujumise algõpetuse kvaliteeti ning valitsuskoalitsiooni otsusega 16. veebruaril 2017. aastal eraldatakse varasemast suurem summa laste ujumise algõpetuse läbiviimiseks alates 2018. aastast. Seejuures võrreldes vana süsteemiga uueneb:

- 24-lt tunnilt 40-le ujumistunnile üleminek;
- 25 meetri ujumise asemel tuleb läbida ujudes 100 meetrit;
- maksimaalne grupi suurus korraga 12 last;
- veel mitmeid uusi nõudmisi ujumiskursuse läbimisele;
- suurem tähelepanu, et lastel oleks vajalik ujumisoskus.

Problemaatilised kohad seejuures võivad olla:

- kui efektiivselt toimub ressursside kasutamine;
- tagasiside andmine;
- tulemuslikkuse kontroll ning mõõtmine.

Seega ei ole korralikult välja selgitatud iga ujula individuaalsed võimalused. Ujumisliit on teinud küll makrotasemel analüüsi, et teada saada kui suurt rahastust vajaksid erinevad maakonnad. Kuid ainult rahastusest ei piisa ujumise algõppe läbiviimiseks lastele, vaja on samuti kõigi teiste eelduste täitmist iga konkreetse ujula korral. Üheks probleemiks võib kindlasti pidada, kui on plaanis suurendada tundide arvu, kuid seejuures vähendada gruppide suuruseid, kas on piisavalt pädevoid treenerid. Välja tuleb selgitada, kas ujulate mahutavus on selliste tingimuste juures piisav.

Eesmärk antud töös on välja selgitada tagasiside andmise võimalused ja välja töötada tulemuslikkuse hindamise raamistik ehk mille järgi saaks hinnata projekti kasulikkust ja efektiivsust. Seejuures kontrollida rakendusakti toimivust ning teha seadusandliku akti mõjuanalüüs ühe omavalitsuse näitel rakendamaks ujumise algõpetuse programmi uue kava kohaselt ehk kas nõudlus ja pakkumine on tasakaalus.

Töös selgitatakse välja, kas eelnõu eesmärki suurendada ujumistundide arvu ligi kahekordselt ning vähendades gruppide suuruseid, on võimalik rakendada valitud omavalitsusüksuse näitel piisavate vahendite ja ressursside näol. Sisse on toodud võrdlev analüüs teiste riikidega, kus on sarnased tingimused ning järeldused, millest võiks Eestis eeskujult võtta või paremini teha. Lõpus on esitatud tulemused valitud omavalitsusüksuse näitel ujumise algõpetuse projekti rakendamise kohta ning rakendusjuhised, mida saavad kasutada teised sarnased vallad ujumise algõppe planeerimisel ja potentsiaalne tulemuslikkuse hindamise raamistik koos parameetrite ja mõõdikutega.

2. METOODIKA

2.1 Uurimisstrateegia

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate kasutatavatest meetoditest ning vahenditest. Eduka teadustöö aluseks on otstarbekalt valitud uurimismeetodid. Uurimisstrateegiad jagunevad laias pildis kaheks: kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed uurimismeetodid (joonis 2.1). Antud töös on uurimisprobleemi lahendamiseks kasutatud peamiselt kvalitatiivseid meetodeid. Peamine kasutatav meetod on juhtumiuuring, kus suur osa on ekspertintervjuudel ja vaatlusel.

Joonis 2.1 Uurimisstrateegiad

Allikas: koostatud autori poolt

Kvalitatiivsele uuringule ei ole kõige paremat ja täpsemat definitsiooni. Seda eelistatakse tihti tutvustada pigem näidete ja kirjelduste järgi. Kvalitatiivset uuringut võib kirjeldada kui olukorda arvestavat tegevust, kus vaateleja asetatakse kindlasse paika. Uuring viiakse üldiselt läbi loomulikus keskkonnas, kus läbiviija läheb uuringupaika. Selline tegutsemine aitab näha ja märgata iseloomulikke detaile, mida on võimalik kogeda ainult kohapeal olles. Võrreldes kvantitatiivse uuringuga on kvalitatiivsed uuringud paindlikumad, subjektiivsemad ja spekulatiivsed. Tabelis 3 on toodud välja mõlema uurimisstrateegia põhijooned, kus on näha eesmärgid, andmekogumise meetodid ning võimalused järelduste tegemiseks ja saab näha, milles seisnevad erinevused nende kahe strateegia vahel. (Laherand 2008)

Tabel 3. Kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete uurimismeetodite põhijooned

	Kvalitatiivsed meetodid	Kvantitatiivsed meetodid
Eesmärk	Tervikliku empiirilise andmestiku saamine, mis hõlmab kvalitatiivseid ja detaile iseloomustavaid seiku.	Võimalikult objektiivsete empiiriliste andmete saamine täpselt piiritletud objektide kohta.
Andmekogumise meetodid	<ul style="list-style-type: none"> • Osalusvaatlus • Vaba intervjuu • Rühmavestlus • Autobiograafiate kogumine 	<ul style="list-style-type: none"> • Süstemaatiline vaatlus • Testid • Füsioloogilised mõõtmised • Standardiseeritud ankeedid
Järelduste tegemine	Järeldusi saab teha ilma statistilisi vahendeid kasutamata, ehkki mingil määral võib neid siiski märgata	Järeldusi tehakse statistilise analüüsi põhjal

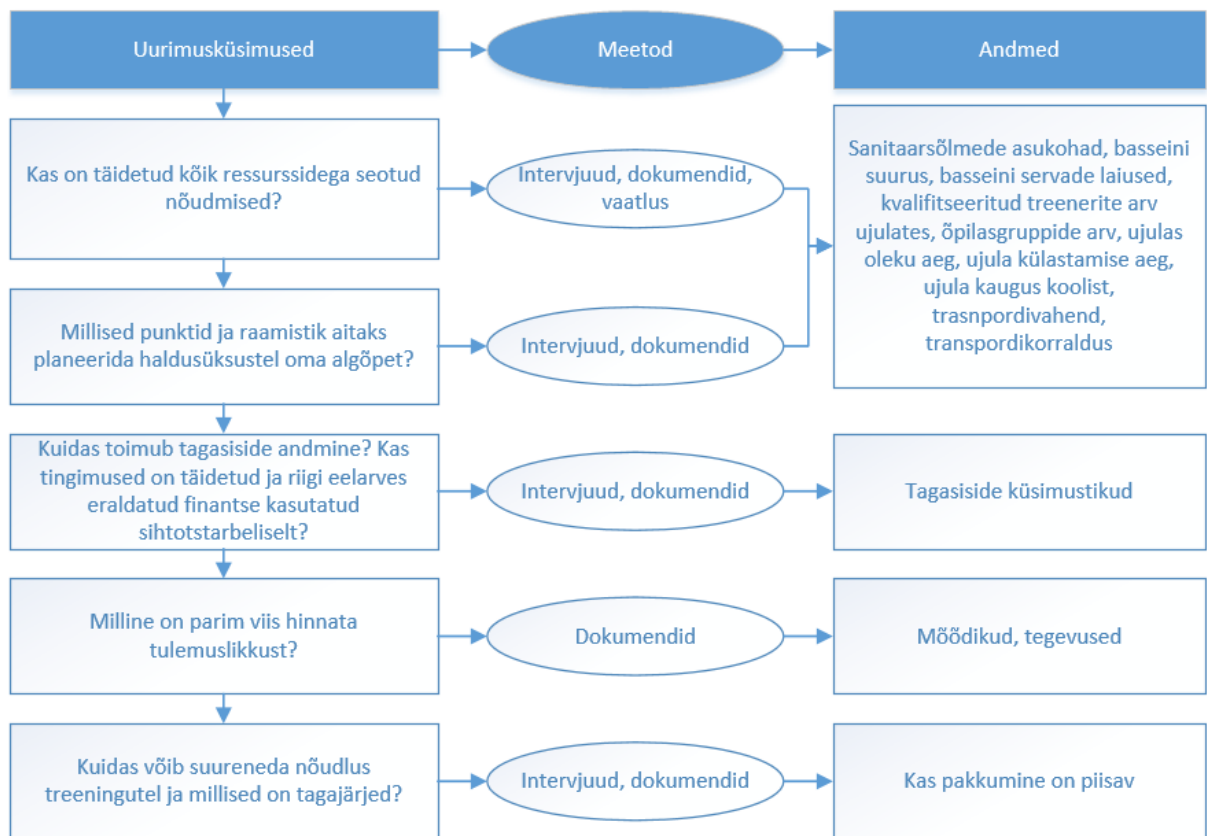
Allikas: (Laherand 2008)

Kvalitatiivse uuringu üks tüüpe on juhtumiuuring, mis on ühe konkreetse üksuse kontekstist lähtuv süvaanalüüs, kus antud juhul on vaadeldud ühte kindlat omavalitsusüksust (Strömpl 2014). Juhtumisuuring on tavaliselt üksikasjalik, kus on põhjalik ülevaade üksikust või väikesest omavahel seotud juhtumite hulgast. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2005) Juhtumiuuringu teostamiseks on võimalus valida mitmeid viise.

Selle meetodi tüüpilised tunnused on (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2005):

- Valitud on üksikjuhtum või mitmed üksikjuhtumid;
- Objektiks on isik, rühm või kooslus;
- Huvi objektiks on üldiselt protsessid;
- Andmeid kogutakse vaatluste, intervjuude või dokumentide uurimisega;
- Taotluseks nähtuste tüüpilisim kirjeldus.

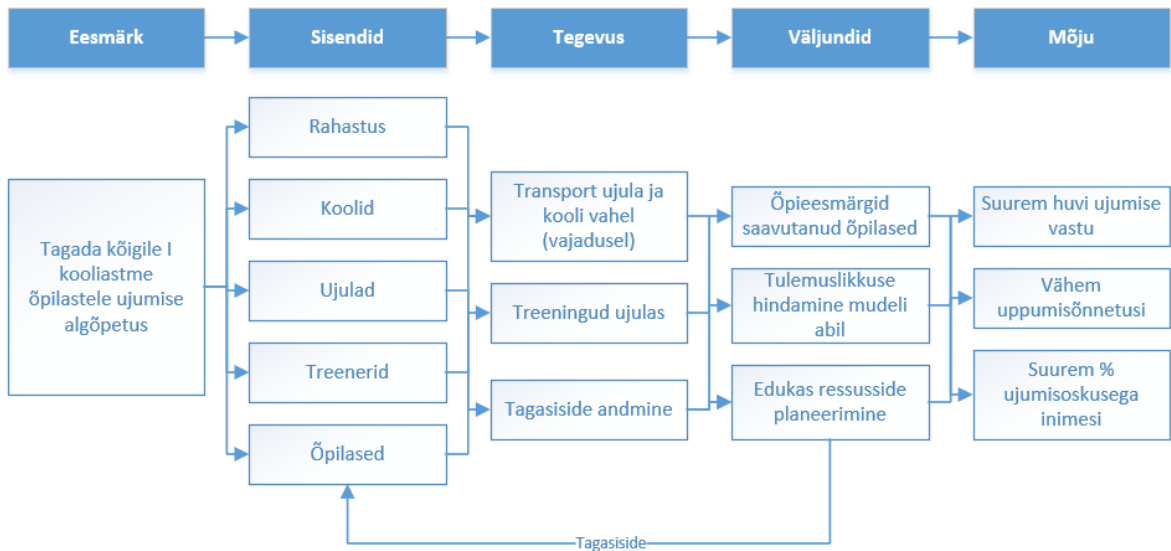
Juhtumiuuringu eeliseks on võimalus minna valitud üksusesse süviti ning seda väga põhjalikult uurida võrreldes suurt valimit nõudvate meetodite puhul. Samas juhtumiuuringu puuduseks võib olla, et tulemusi ei saa laiendada alati teistele sarnastele juhtumitele. Peamised uurimusküsimused antud töös ja nende lahendamise meetod ning saadavad andmed on toodud joonisel 2.2. Kolmandas peatükis on üritatud kõigile neile küsimustele leida vastused. Esimesed kaks küsimust jooniselt 2.1 võib seostada ressursside kasutamise ja planeerimisega, milledele vastused on saadavad peamiselt juhtumiuuringu käigus. Viimased kolm küsimust on seotud tagasiside andmise, järel kontrolli ning tulemuste hindamise ja analüüsimisega. Neile vastamiseks on kasutatud ja analüüsitud erinevaid kirjalikke materjale: dokumente, õpikuid, artikleid ja võetud eeskju sarnastest projektidest, kus on teostatud tulemuslikkuse hindamist.

Joonis 2.2 Uurimusküsimused ja meetodid

Allikas: koostatud autori poolt

Ujumise algõpetuse üldine protsessikirjeldus on toodud joonisel 2.3, kus sisendid, tegevus, väljundid ja hilisem mõju on antud töös uurimisobjektideks. Eesmärk on seadusest tulenev nõue tagada ujumise algõpetuse kõigile I kooliastme õpilastele. Sisendid on vajaminevad ressursid ja nende planeerimine logistika seitsme õige teooria järgi. Tegevuse osas uurimisobjektiks on ujulate kasutavuse võimalikkus, treenerite olemasolu, gruppide koosseisud, transpordi planeerimine ja tagasiside andmine. Uurimisele tuleb kui efektiivselt kasutatakse ujulat treeninguteks ning kas see on piisav või mitte. Väljundiks on eesmärgi saavutamine, kus õpilaste õpieesmärkide saavutamist mõõdetakse katsetel kursuse lõpus, tulemuslikkuse hindamine mõõdikute abil ning edukas ressurside planeerimine. Väljundid on kõik mõõdetavad suurused, näiteks kui suur hulk kogu kursusel käinud õpilastest suudab täita õpieesmärgid täies mahus. Eraldi tuleb koostamisele mõju hindamise mudel, kus on välja toodud oletatav huvi suurenemine ja treeningute täituvuse kasv ning analüüs, kas suudetakse praeguses olukorras sellega toime tulla.

Joonis 2.3 Ujumise algõpetuse projekti rakendamine

Allikas: koostatud autori poolt

Joonis 2.3 on abiks tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise raamistiku koostamisel kolmandas peatükis ning aitab analüüsida ujumise algõppe projektiga seonduvaid tegevusi.

2.2 Juhtum

Rae vald asub Põhja-Eestis pealinna Tallinna külje all Harjumaal. Omavalitsusüksus on piiratud Tallinna linna, Raasiku, Kiili, Jõelähtme ja Kose vallaga. Joonisel 2.4 on punasega märgitud näha Rae valla asukoht Harjumaal. Rae valla elanike arv on 17 345 inimest ja pindala 206,8 km². Rae valla kodulehe järgi on valla suurim asula Peetri alevik, kus elab umbes neljandik kogu valla rahvast. Üldse on vallas viis alevikku ja 27 küla. Rae vallas asub 5 kooli, 9 lasteaeda ja 1 huvikool. (Rae vald)

Joonis 2.4 Harjumaa kaart

Allikas: (Harjumaa ühistranspordikeskus)

Juhtumiuuringu piirkonnaks on valitud Rae vald peamiselt põhjusel, et see on üks kiirema kasvuga omavalitsuspiirkondi Eestis. Rae vald on väga soositud elupaik, mida tõendab elanike arvu kiire ja pidev kasv: 1991. aastal oli vallas elanikke 6900, 1996. aastal juba 7100 ning 2016. aastal üle 16 000. (Rae vald) Töös teostatud juhtumiuuringu tulemusi saab rakendada ka teiste Tallinna ümbruse valdade, nagu näiteks Viimsi ja Harku, puhul, kus on rahvastiku arv samuti pigem kasvav ning tingimused sarnased. Juhtumiuuringu teostamiseks ei ole valitud Tallinna linna, kuna see nõuab rohkem erilist tähelepanu ning seal teostatud uuringut ei saaks laiendada teisele piirkondadele. Samuti ei ole valitud maakondi, kus asub ainult üks või kaks ujulat. Neid võib samuti pidada erijuhtumisteks.

Rae vallas on kaks ujulat, millest mõlemad asuvad koolide juures. All olevas tabelis 4 on välja toodud ujulad ning nende asukohad.

Tabel 4. Ujulad Rae vallas

Nr.	Spordihoone	Asukoht
1.	Rae Valla Spordikeskus	Jüri
2.	Järveküla spordihoone	Peetri

Allikas: (Spordiregister)

Rae valla spordikeskuse ujula asub Tallinna külje all Jüri alevikus. Spordikeskusega samas hoones asub Jüri gümnaasium. Rae spordikeskuses asuvas ujulas on neli 25-meetrise pikkusega rada. Lisaks on seal olemas ka laste bassein, mis on aga liiga madal, et seal läbi viia ujumistunde 1-3 klassi lastele. Seega laste basseinist ei pea me edaspidi täpsemalt rääkima, kuna see ei leia kasutust antud kontekstis.

Ujumise algõpetust on Rae spordikeskuse ujulas võimalik läbi viia ainult suures nelja rajaga 25-meetrises basseinis, mille sügavus madalamas otsas on 1,1 m ja sügavamal otsas 2,05 m. Kui oleks vajalik algõpetuse tunni läbiviimiseks radu teistpidi kasutada, siis see ei ole Rae Valla spordikeskuse ujulas võimalik.

Kodulehe andmetel on ujula suure basseini veetemperatuur vahemikus 25 kuni 28 kraadi. Kooliujumise minimaalne temperatuur on aga 28 kraadi, mis tähendab, et kui vesi on 25 kuni 27 kraadi, ei ole bassein tegelikult sobiv ujumise algõpetuse jaoks. Lastel hakkab väga külm enne kui vajaliku pikkusega tund on läbi ning siis võib see lõppeda haigeks jäämisega või vastumeelsusega tundi uuesti tulla. Täpsemal küsitlemisel siiski selgus, et temperatuuri hoitakse pigem 28 kraadi ligidal, mis on sobiv.

Kooliujumise tunde viiakse Jüri ujulas läbi tavaliselt vahemikus kella 8.00st - 14.00ni. Ujumistundide läbiviimiseks üldiselt ei kasutata ujula suurt basseini. Ujumistreeneritel on võimalus broneerida ka kogu ujumisbassein, kuid nad ei kasuta üldiselt või ei saa kasutada seda võimalust. Samas kohati ei taheta ujula enda poolt kogu ujulat broneerida ainult kooliõpilastele, kuid sõltuvalt vajadusest võib see siiski toimuda. Vabadel radadel saavad samal ajal ujuda tavakülastajad. Samuti ei ole Jüri ujulal ettenähtud eraldi riietusruume ujumise algõpetuse õpilaste grupi jaoks. On olemas ainult ühine riietusruum tavakasutajatega.

Rae Valla spordikeskuse Jüri ujulat kasutavad järgmised koolid:

- Jüri gümnaasium,
- Vaida põhikool,
- Aruküla Waldorfkool.

Jüri gümnaasium, nagu eelnevalt juba mainitud, asub ujulaga samas majas. See lihtsustab oluliselt sealse kooli lastel ujumistundides käimist ning tunde viiakse läbi kõigile 1-3 klassi õpilastele. Ujumise tunnid toimuvad tunniplaanis ettenähtud ajal kehalise kasvatus tunni ajal kestusega 45

minutit. Korraga käib ujumistunnis ühe klassi jagu õpilasi, kus on umbes 20-24 õpilast. Jüri gümnaasiumi 1.-3. klassis on igas astmes kuus paralleelklassi, mis tähendab, et ujumise gruppe on terve aasta peale 18. Igal õpetajal on kooliaasta peale kindlad neli nädalat, kus nende õpetatavad õpilased saavad ujulat kasutada tunniplaani järgsel ajal kaks korda nädalas.

Teised koolid, kes Jüris asuvat ujulat kasutavad, peavad kõik lahendama transpordi probleemi ujula ja kooli vahel ning ajakulu on tunduvalt suurem. Nii Vaida põhikool, Aruküla põhikool kui Lagedi kool kasutavad tellitud transpordi laste sõidutamiseks. **Vaida põhikoolis** käivad ujumistunnis 3. klassi õpilased üks kord nädalas teisel poolaastal jaanuarist maini. Ühe ujumistunni pikkus ujulas on 90 minutit. Seega ujumistunni läbiviimiseks kulub kuskil 2 tundi koos transpordi ja ujula külastusega. **Aruküla Waldorfkooli** kohta täpsem info puudub. Kuid edaspidi arvestame ka sellest koolist ühe grupiga, kes käib kord nädalas ujumise algõppes.

Järveküla spordihoone ujula asub Tallinna külje all Peetri alevikus. Spordikeskusega samas hoones asub Järveküla kool. Ujulas on neli 25-meetrise pikkusega rada. Lisaks on seal olemas laste bassein, milles saab samuti läbi viia ujumistunde 1.-3. klassi lastele.

Ujumise algõpetust on Järveküla kooli ujulas võimalik läbi viia suures nelja rajaga 25-meetrises basseinis, mille sügavus madalamas otsas on 1,1 m ja sügavamas otsas 2,05 m ja laste basseinis, mille mõõdud on 5x6,3 m ja sügavus 0,9 m.

Ujula suure basseini veetemperatuur on 28 kraadi ning laste basseini veetemperatuur 32 kraadi. Seega on temperatuuri näitude poolest mõlemad basseinid sobivad algõpetuse läbiviimiseks lastele.

Kooliujumise tunde viiakse Järveküla ujulas läbi tavaliselt vahemikus kella 8.15-st kuni 14.00-ni. Ujumistundide läbiviimiseks üldiselt kasutatakse kogu ujula suurt basseini ning ka laste basseini. Ujula on sel ajal broneeritud ainult kooliujumise tundide läbi viimiseks. Järveküla ujulal on õpilaste kasutada ainult tavariietusruum.

Järveküla ujulat kasutavad järgmised koolid:

- Peetri kool
- Järveküla kool
- Kiili gümnaasium

Järveküla kool asub ujulaga samas hoones. Seega on lastel väga lihtne käia ujumise tundides. Järveküla koolist käivad tundides 1.-6. klassi õpilased vastavalt tunniplaanile kord nädalas. Korraga käib tunnis terve klass umbes 24 õpilasega. Esimeses kooliastmes on klassikomplekte alates 2017. aasta sügisest 14, kusjuures õpilaste ja paralleelklasside arv on kasvanud iga aastaga.

Peetri lasteaed-põhikoolist käivad ujumise algõpetuse tundides 3. klassi õpilased kaks korda nädalas, lisaks käivad veel 4. ja 6. klassi õpilased üks kord nädalas tunniplaani alusel. Tunnis käib korraga terve klass 18-22 õpilasega. Õpilasi sõidutab tellitud buss ning ujula külastusaeg on umbes üks tund koos transpordi ja ujula kasutamisega. Klassiastmetes paralleelklasse on 4-5.

Kiili gümnaasiumist käivad ujumise tundides 2. klassi õpilased kaks korda nädalas. Õpilased käivad tunniplaani alusel, kus korraga osaleb tunnis kaks paralleelklassi. Kokku on Kiilis igas klassiastmes neli paralleelklassi. Ujulat külastatakse tellitud transpordiga ning külastusaeg kokku on umbes kaks tundi. Graafik on ujumiseks selline, et klassid käivad samal päeval järjestikustel aegadel.

Hetke olukorra hindamiseks ning vajalike ressursside jaoks on tehtud kaardistamine ja juhtumiuuring ühe piirkonna – Rae valla näitel. Kaardistamisel on arvestatud nõudlust, mis täidaks vajalikud kriteeriumid algõpetuse läbiviimiseks ning pakkumist, mida suudetakse pakkuda edukaks läbiviimiseks. Juhtumiuuringu eesmärk ongi võrrelda olemasolevat nõudlust ning pakkumist ja näha, kas nende vahel on tasakaal või mis on puudu ja/või üle. Selline tegevus on vajalik juba selleks, et teada, kas üldse on võimalik koheselt täita uusi seaduseelnõu poolt ettenähtud nõudeid ja regulatsioone.

2.3 Andmekogumismeetodid

Juhtumiuuringu jaoks võib andmeid koguda järgnevatel viisidel (Strömpl 2014):

- Osalusvaatlus;
- Intervjuu;
- Tekstid (dokumendid, kirjad, juhised, ajaleheartiklid jms);
- Visuaalsed tekstid (fotod, joonised, videod jms).

Juhtumiuuringu andmete kogumise peamine meetod antud töös on intervjuud ning mingil määral ka osalusvaatlus, kus on tutvutud kohapealse olukorraga. Intervjuud on kõige lihtsam defineerida kui mingile teatud teemale keskendunud eesmärgipärane vestlus kahe või enama inimese vahel. (Strömpl 2014) Tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise jaoks on enim kasutatud erinevaid kirjalikke materjale ja erinevaid tekste.

Intervjuu on väga levinud viis vajaliku informatsiooni kogumiseks. Enne andmete kogumise meetodi valimist tuleb põhjalikult läbi mõelda, millised on selle eelised ja puudused. Sõltuvalt valimist peab kaaluma, milline on parim viis koguda vajalikud andmed. Järgnevalt on välja toodud intervjuu eelised (Laherand 2008):

- Võimalus vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida küsimusi;
- Võimalus varieerida käsitletavate teemade järjekorda;
- Vastuste tõlgendamise võimalus;
- Võimalik näha vastajat ning tema reaktsioone küsimuste esitamise ja vastamise hetkel;
- Intervjueeritav võib rääkida rohkem, kui intervjueerida on algselt lootnud;
- Võimalus vastuseid täpsustada;
- Võimalus esitada lisaküsimusi vajadusel.

Ja puudused (Laherand 2008):

- Võib olla väga aeganõudev ja kulukas;
- Eeldab hoolikat kavandamist;
- Kättesaadava info hulk ja kvaliteet sõltub osapooltest;
- Iga intervjueeritav on erineva iseloomuga;
- Võib tekkida olukord, kus intervjueeritav annab sotsiaalselt soovitatavaid vastuseid.

Antud töös on intervjuu mõistlik valik, sest valim ei ole üleliia suur ning intervjuu annab võimaluse jälgida reaktsiooni ning kohapeal küsimusi ümber kohandada vastavalt olukorrale. Samas intervjuust vajaliku informatsiooni kättesaamise kvaliteet sõltub väga palju töö autorist endast, eriti olukorras kui ei ole palju kogemust intervjuude läbi viimisel.

Intervjuude eesmärk oli välja selgitada piirkonnas asuvate ujulate ning koolide senine kogemus ujumise algõpetuse projektiga. Vajaliku informatsiooni saamiseks oli vaja intervjueerida kuue kooli ja kahe ujula personali. Intervjuud pidid välja selgitama peamiselt järgmise informatsiooni:

- millistes ujulates koolid käivad;
- kui vanu lapsi nad saadavad sinna;
- kui tihti käiakse, kuidas jaotatakse aasta peale;
- kui palju on õpilasi, kes saavad ujumistunde;
- kas kool kasutab seda võimalust meelsasti;
- milline on õpilaste arv 1-3 klassis, kes vajavad tunde;
- kas ujulad võtavad kooliõpilasi vastu hea meelega;
- kas nende meelest on vajalikud tingimused olemas;
- kui suurt pinda ning mis kellast kellani saab kasutada;
- kas ujulas on ainult kooligrupid;
- kui suur tasu on ujumistundide eest;
- temperatuurid ujulates;
- riietusruumide ja muu inventari olemasolu.

Lisaks intervjuudele, mis keskendub rääkimis- ja kuulamisoskusele, on vaatlemine veel oskus, mida saab rakendada kvalitatiivsetes uuringutes nagu seda on juhtumiuuring. Vaadeldes saab koguda informatsiooni käitumismustrite kohta või tõlgendada olukorda täpsemalt. Samas puuduseks vaatluse korral võib olla oht, et vaatleja kohalolek häirib või muudab sündmuste loomulikku kulgu. (Laherand 2008)

Vaatlust liigitakse vastavalt, kuidas seda saab kirjeldada (Laherand 2008):

- avalik või salajane vaatlus;
- mitteosalev vaatlus või osalusvaatlus;
- süstemaatiline või mitesüstemaatiline vaatlus;
- loomulikus või kunstlikus keskkonnas vaatlus;
- enesevaatlus või teiste vaatlemine.

Antud tööd on kasutatud veel erinevate dokumentide ja tekstide analüüsi. Selline viis aitab jõuda selgusele, milliste tegevustega on juba tegeletud ja milliseid tegevusi pole veel puudutatud.

Dokumentide ja tekstide käsitlemisel on eesmärk jõuda selleni, et leida puudujäägid käsitlemisel.

Antud töö raames juhtumiuuringu teostamiseks on küsitletud kahe ujula ning kuue kooli personali. Lisaks on abiks olnud ja nõu andnud Järveküla ujulas tunde läbi viiv treener, „õpime ujuma“ projekti projektijuht, riigikontrolli audititega tegelenud inimene. Tabelis 5 on toodud vastavad

intervjueeritavad ja läbiviimise aeg ning viis. Lisaks on töö autor läbi töötanud materjalid, mis on seotud olnud uue eelnõu koostamisega ujumise algõpetuse jaoks ning vastuvõetud uute seadustega, mis puudutavad antud projekti.

Tabel 5. Juhtumiuuringus osalenud inimesed

Intervjueeritava ametikoht	Läbiviimise aeg	Viis
„õpime ujuma“ projektijuht	Aprill, mai 2017	e-mail, intervjuu
Järveküla ujula ujumistreener	Aprill, mai 2017	e-mail, intervjuu
Rae valla Spordikeskuse müügijuht	Mai 2017	Küsitlus, intervjuu
Vaida Põhikooli direktor	Mai 2017	Küsitlus, intervjuu
Jüri gümnaasiumi spordijuht	Mai 2017	Küsitlus, intervjuu
Järveküla kooli direktor	Mai 2017	Küsitlus, intervjuu
Peetri lasteaed-põhikooli klassiõpetaja	Mai 2017	Küsitlus, intervjuu
Kiili gümnaasiumi õppejuht	Mai 2017	Küsitlus, intervjuu
Riigikontrolli audiitor	Detsember 2017	Küsitlus

Allikas: koostatud autori poolt

Intervjuusid tegema minnes, olid töö autoril ette valmistatud baasküsimused ning kõigepealt tuli vastused leida neile. Küsimused on esitatud lisades 2 ja 3. Baasküsimuste kõrvale tekkis ka rida erinevaid muid küsimusi, vastavalt saadud vastustele. Väga hästi sai ära kasutada intervjuu eelised, kus on võimalik koheselt küsida uusi küsimusi. Mõlemas uuritud ujulas on teostatud ka kohapealne vaatlus, mille abil sai töö autor oma silmaga näha kohapealset olukorda. Seda küll kahjuks mitte tundide läbiviimise ajal. Sellegi poolest andsid vaatlused ja intervjuud kokku küllaltki hea arusaama hetkel ujumise algõpetuse läbiviimise korraldusest.

2.4 Logistika 7 õiget ja tulemuslikkuse mõõtmine

Erinevaid kirjalikke materjale läbi töötades, oli võimalik leida mitmeid seoseid logistika kontseptiga: seitse õiget. Tabelis 6 on kirjeldatud, kuidas erinevad eesmärgid on kohandatud antud töö teemaga ning lühike seletus. Sel juhul peab olema õige toode peab olema õigel ajal, õiges hinnas, õiges koguses, õigel viisil, õigele kliendile, õiges kohas. Ujumise algõpetuse puhul peab olema õpilastele võimaldatud piisavas koguses algõpetuse tunde kogunud ja litsentseeritud treenerite juures, kusjuures lõpptulem peab olema saavutatud kindla ettenähtud aja jooksul ja olemasolevate finantsidega. Arvesse tuleb võtta piiratud ressursse ning täita ettenähtud tingimused parimal võimalikul viisil.

Tabel 6. Logistika seitse eesmärki ja kohandus antud tööle

Eesmärk	Kohandus	Seletus
Õige toode	Ujumise algõppe kursus	Õpilastel tuleb läbida kohustuslik ujumise kursus 40 akadeemilist tundi
Õige kogus	Piisav tundide arv	Ujumise selgeks saamiseks vajalike tundide arv
Õige kvaliteet	Lõpptulem	Soovitud lõpptulemi saavutamine
Õige koht	Taristu olemasolu	Ujula olemasolu ning selle lähedus
Õige klient	Sihtgrupp	I kooliastme õpilased
Õige hind	Maksumus	Toetused, et tagada täismahus ujumise algõpe
Õige aeg	I kooliaste jooksul	Lastele ujumise õpetamine võimalikult varajases eas

Allikas: koostatud autori poolt

Ujumise algõpetuse takistavateks teguriteks võivad saada finantsiline pool ehk piisav rahastus, transpordi organiseerimine, treenerite vähesus, ujulate vähesus või mittevastavus. Takistavad tegurid on väga suures osas seotud eduteguritega. Hetkel juhtumiuuringu näites on käsitletud pealinna äärset omavalitsusüksust, kus kindlasti ei esine kõik takistavad tegurid, mis võivad olla mujal Eesti piirkondades.

Mitmetes maakondades on ainult üks või kaks ujulat. See tingib juhtumi, kus mõned koolid asuvad väga kaugel ujulast ning neil pole mõttekas viia lapsi ujumise algõppesse igapäevaselt. Riigi poolt tehtud ujumise algõpetuse analüüsis väga mitmed käsitletud töid välja just transpordi organiseerimise ning selle liiga suure kulu miks ujumise algõppe tunde ei toimu lastele vajalikus mahus. Sellistel juhtudel oleks ettepanek ujumise algõppe kursuse läbimiseks mõelda laagrite korraldamisele, kus lapsed saavad vajalikus mahus ujumisõpetuse tunde.

Spordiregistri andmetel ning ka läbiviidud analüüsi tulemusel oli litsentsiga treenerite hulk küllaltki väike. Väga paljudel juhtudel annavad lastele ujumise algõpetuse tunde kehalise kasvatuses õpetajad, kellel ei ole vastavat ujumise õpetamise litsentsi. See on üks tegur, millest tulenevad laste väga erinevad ujumisoskused, kuna kõigi õppemetoodika on erinev. Plaanis olev ujumistundide mahu suurendamine ning gruppides õpilaste arvu vähendamine, tingib olukorra, kus on tarvis veelgi rohkem ujumisega seotud isikuid, kes võivad ja suudavad lastele õpetada vajalikud ujumisoskused.

Rae valla ujulate, kui ka kõigi teiste ujulate puhul peavad ujulate juhid arvestama seadustega ning seal ette nähtud 6,2 m² inimese kohta, on täitmiseks ka ujumise algõpetuse läbiviimisel lastele suures basseinis. Sellest tulenevalt ei saa korraga tundi mahutada rohkem kui 40 õpilast, kuid klasside suurused on mitmetel koolidel üle 20 õpilase ning transpordikulude kokkuhoidmiseks saadetakse tundi korraga näiteks Kiili gümnaasiumi puhul kahe klassi õpilased. Seega tekib ujulas olukord, kus treenerid ei tohiks tundi võtta rohkem õpilasi kui lubatud.

Enne eelnõu koostamist ja esitamist, tehti mitmeid uuringuid riiklikul tasemel, kuidas viiakse hetkel läbi ujumise algõpetust. Samuti küsitleti treenereid ja seotud inimesi, küsiti nende arvamusi ja ettepanekuid. Eelnõud koostades võeti kõiki neid vastuseid ja arvamusi arvesse, kuid mitte kuskil materjalides ei ole riigi poolset arvamust või kuidas on riigil plaanis kontrollida eelarve kasutamist sihtotstarbeliselt.

Tekib küsimus, kuidas on plaanis riigil kontrollida eraldatud raha kasutamist ning seejärel, mis eesmärkidel uuesti iga aasta finantseerida ujumise algõpet. Mitmeid erinevaid dokumente analüüsid töö autor sellist viidet ei leidnud. Samas on tarvis tulemuslikkust hinnata ning leida efektiivsemaid kasutusviise finantseeringule. Tagasiside on väga oluline kõigile osapooltele ning hetkel analüüsid erinevaid seotud materjale, tundub peamine nõrkus olevat puudulik tagasiside andmine. Joonisel 2.5 on välja toodud mõned võimalikud mõõdikud ujumise algõpetuse projekti edukuse mõõtmiseks 7 õige järgi.

Õige...	Kohandus	Mõõdik(ud)
Toode	Ujumise algõpetus	Õpitulemuste mõõtmine
Klient	Õpilased	Õpilaste arv
Aeg	Algklasside jooksul	Aeg, kestus
Koht	Kool, ujula	Tingimuste täitmine
Kvaliteet	Saavutatud lõpptulem	Vajalike testide täitmine
Kogus	40 tundi	Kestus, aeg
Kulu	Rahastus	Eelarve, kulu õpilase kohta

Joonis 2.5. Logistika seitsme õige kohandus ja võimalikud mõõdikud

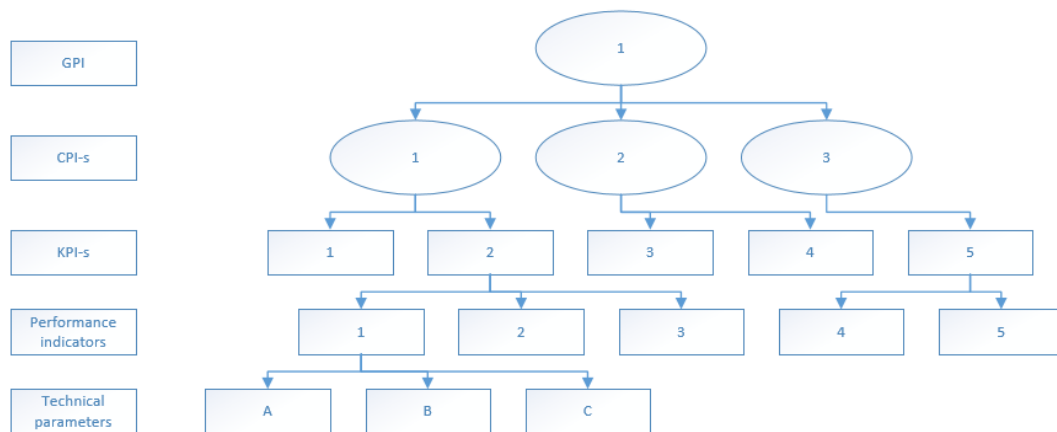
Allikas: Koostatud autori poolt

Ujumise algõppe projekti eesmärk on õpetada lastele eluks vajalik ujumisoskus, tehes seda võimalikult efektiivselt. Tulemuslikkuse hindamine aitab näha, kas efektiivsus on piisav ja tagasiside projekti arengule olemas. Tagasisidet vajab Valitsus ja Kultuuriministeerium, kelle poolt on vastav programm ellu kutsutud. Neile on vaja teada, kas tulemused on rahuldavad või mitte, arvestades kõiki erinevaid aspekte. Samuti vajab tagasisidet ka projekti rakendamises osalevad koolid, treenerid, lapsed, lapsevanemad, ujulad jne, ehk kõik projekti osapooled.

Tulemuslikkuse hindamine on rohkem kui ainult traditsiooniline finantsiline hindamine. Iga hindamise süsteem vajab arendust ja läbivaatamist erinevatel tasemetel ja situatsioonides.

Hierarhilised mudelid tulemuslikkuse hindamisest lubavad sünteesi kõige madalamal tasemel kuni kõige olulisemate näitajateni. Joonisel 2.6 on toodud välja tulemuslikkuse näitajate hierarhiline struktuuri näidis. (Kõrbe, 2013)

Joonis 2.6. Tulemuslikkuse näitajate hierarhiline struktuur

Allikas: (Kõrbe, 2013)

Selline mudel aitab hinnata erinevaid osapooli ujumise algõppe projekti juures ja analüüsida erinevaid näitajaid. Samuti on järgnevalt välja toodud valemid ja seletused erinevate indikaatorite arvutamiseks jooniselt 2.5.

$$PI_j = f_{aggregate}(f_{weight}(f_{scale}([TP_{1...n}]))), \quad (1)$$

$$CPI_k = \max[PI_{1...m}], \quad (2)$$

$$GPI = \max[CPI_{1...p}], \quad (3)$$

- Kus PI_j on esimese taseme tulemuslikkuse näitaja,
 TP_i on vaadeldav tehniline parameeter,
 CPI_k on kombineeritud tulemuslikkuse näitaja ja
 GPI on üldine tulemuslikkuse indeks.

Ujumise algõppe projekti jaoks vajalikud indikaatorid ja parameetrid on tuletatud saadavatest väljunditest, mis on näha joonisel 2.2. Tehnilised parameetrid on mõõdetavad või vaadeldavad tegurid, mille väärus muutub aeg-ajalt. Esimese taseme tulemuslikkuse indikaator on üldiselt väljendatav protsendiliselt, indeksina, suhtarvuna või mõne muu sarnase näiduna, mis on regulaarse aja tagant mõõdetud ja võimalik võrrelda eelmistega.

2.5 Järeldused

Peatükis on väljatoodud kasutatavad meetodid ning vahendid, mille analüüs toimub järgmises peatükis. Peamine info analüüsi teostamiseks on tulnud erinevatest dokumentidest ja intervjuudest, mis on läbi viidud koolide ja ujulate personaliga ning osaliselt ka vaatluse tähelepanekutel.

Valimis kirjeldatud Rae vald on juhtumiuuringuks väga hea valik, kuna asub Tallinna linna külje all ning sealne rahvastiku arv suureneb väga kiiresti. Rae vald on väga kiire arenguga ning rahvaarvu tõusuga omavalitsusüksus Eestis. Samas ei ole Rae vald kõige suurem vald ning annab võimaluse sarnaselt uuringutulemusi kasutada ka teiste Eesti valdade või väiksemate linnade peal.

Rae vallas paiknevad ujulad asuvad mõlemad koolide kõrval või on üks osa koolist. Jüri ujula asub Jüri gümnaasiumi juures ning Järveküla ujula Järveküla kooli juures. Nii Jüri kui Järveküla ujulas käivad lisaks kõrvalasuvale koolile ka kahe teise kooli õpilased. Jüri gümnaasium on ise juba piisavalt suur ning Vaida ja Aruküla kooli õpilased moodustavad ainult väikese osa ujula kasutajatest võrreldes Jüri enda õpilastega. Järveküla ujulat kasutatavad koolid on õpilaste arvudelt küllaltki sarnased.

Järgmises peatükis analüüsib töö autor teises peatükis juhtumiuuringut teostades kogutud andmeid ujumise algõpetuse projekti rakendamiseks valitud omavalitsusüksuses. Analüüsist tulenevalt on peatüki lõpus välja toodud ettepanekud ja soovitused ujumise algõpetuse korraldamiseks ja planeerimiseks Eestis uue eelnõu järgi alates 2018. aastast. Esitatud on ka rakendusplaan, mida kasutada teiste haldusüksuste analüüsimiseks.

Lisaks on käesolevas peatükis kirjeldatud, kuidas teoreetiliselt hinnata tulemuslikkust ja selle analüüsi ära kasutada edasistel aastatel. Kontrolli teostamine ja kitsaskohtade leidmine on väga oluline iga projekti arenguks ning seda ka ujumise algõpetuse puhul. Erinevates ettevõtetes teostatakse kontrolli, kas eelarve on täidetud, toetused on läinud õigesse kohta, töötajate rahulolu kohta ja nii edasi. Peatükis on esitatud algandmed, kuidas peaks toimuma tulemuslikkuse hindamine ning kolmandas peatükis analüüsitakse vastavat teoreetilist osa juba kohandades käesolevale projektile.

3. ANALÜÜS JA TULEMUSED

3.1 Juhtumiuuringu intervjuude ja vaatluste analüüs

Kõigepealt tuleks välja tuua, milline on ujumise algõppe korraldamise jaoks parim võimalik lahendus. Selleks, et oleks teada kuhu poole tuleb püüelda, peab eeskujuks olema olemas parim mudel. Järgnevalt koostatud mudel ei arvesta väliseid takistavaid tegureid ning on koostatud kui ideaalne lahendus. Mitmed, kui mitte öelda kõik, firmad kasutavad *benchmarkingut*, kus ennast võrreldakse teistega ning parimatega. See aitab leida kitsaskohti ning näha, kuhu on võimalik jõuda, kasutades õigeid strateegiaid.

Tihti ei lange kokku teoreetiliselt parim võimalus ning praktikas kasutatavad reaalsed võimalused. See võib tuleneda nii juhtimisest, kui taristu võimalustest või igasugustest muudest piirangutest. Järgnevalt on analüüsimiseks kasutatud 25-meetrise pikkusega ja 10-meetrise laiuselise ujumisbasseini, mis sarnaneb oma mõõtudel kõigi eelnevalt kirjeldatud ujulate ujumisbasseinidega. Kõiges ülejäänud osas ei arvesta erinevate piirangutega.

Hetkel on seaduses, et suures basseinis, st mitte laste basseinis, peab ka lastele arvestama ruumi 6,2 m² inimese kohta. Selline kohustus tähendab, et ujumisbasseini võib korraga mahutada:

$$\text{Basseini pindala: } S = a \times b, S = 25 \times 10 = 250 \text{ m}^2 \quad (4)$$

$$\text{Lapsi mahub: } \frac{250}{6,2} = 40 \text{ õpilast} \quad (5)$$

Eelnevalt välja toodult laste basseinis peab lapse kohta ruumi olema 3,5 m² inimese kohta. Ujumise algõpetuse läbiviimisel võiks 3,5 m² suuruse ruumi pindala kehtida lastele ka suures basseinis, neil ei ole suures basseinis vaja rohkem ruumi kui laste basseinis. Seega mahuks 25 x 10 m ujumisbasseini maksimaalselt lapsi ühe tunni jaoks:

$$\text{Lapsi mahub: } \frac{250}{3,5} = 71,4 \sim 71 \text{ last} \quad (6)$$

Lapsed jaotatakse vastavalt oskustele gruppidesse ning igal grupil on oma treener/juhendaja. Peaaegu kõik küsitletud töid välja, et praegused grupid on liiga suured ning tähelepanu ei jätku kõigi laste jaoks. Tihti sõltub basseini kasutamine ka selle sügavusest. Päril algajaid ei saa saata basseini

sügavamasse ossa, kus neil ei ulatu jalad põhja puudutama. Kui arvestada grupi suuruseks maksimaalselt 12 last, siis vastavalt ujula mahutavusele on vaja moodustada $\frac{71}{12} = 6$ gruppi. Samuti siit järeldeb, et treener/juhendajaid peaks olema vähemalt kuus, selleks, et igal grupil oleks oma juhendaja. Grupi suurusest sõltub nii laste ohutus vees kui ka õpetamise tase. Joonisel 3.1 on antud tulem välja toodud graafiliselt.

Joonis 3.1 Ideaalne variant ujumisõppeks

Allikas: koostatud autori poolt

Parema jaotuse jaoks ujulas peaks ujula basseinis peaks olema võimalus vajadusel pöörata radu ristipidi. Ujumise algõpetuse läbi viimisel oleks vastav tegevus suureks abiks, sest see aitaks treeneritel kasutada ujulat efektiivsemalt õpetamise ajal. „Õpime ujuma“ raamatust leiab mitmeid näiteid, kuidas jaotada ujumise tunni läbiviimisel.

Lisaks parimale teoreetilisele variandile, kuidas jagada kõige tavalisem nelja 25 meetrise reaga ujula laste ujumisõpetuse tunni jaoks, tuleb tutvuda ja jälgida ka teiste sarnaste programmide täitmist ning korraldamist välisriikides. Esimeses peatükis on välja toodud näiteid, kuidas toimub ujumise algõpetuse õpetamine mõnedes teistes riikides. Lühidalt on kirjeldatud sealsete programmide korraldus ja vastavad tulemused. Eeskujuks tuleb võtta sarnaste nõudmistega ujumise algõpetuse programmid ning võrrelda enda omaga.

Juhtumiuuringu tulemused

Intervjuudest selgusid laste arvud juhtumiuuringu piirkonnas olevastes koolides. Need on toodud välja tabelis 7 ja sinna on juurde lisatud ka koolid, mis ei asu selles vallas, kuid kasutavad ühte mainitud uurimispiirkonna ujulatest.

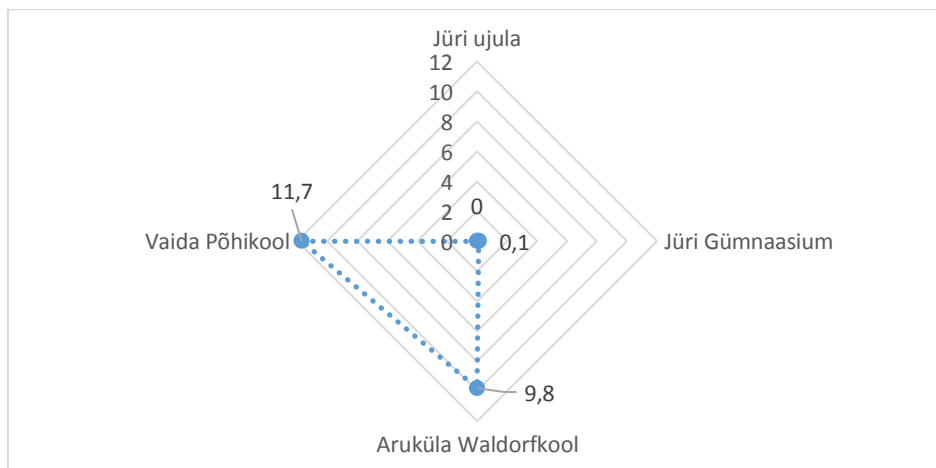
Tabel 7. Koolid, kes kasutavad Rae valla ujulaid

Nr.	Kool	Laste arv 1.klassis	Laste arv 2. klassis	Laste arv 3. klassis	Laste arv kokku
1.	Jüri Gümnaasium	120	125	137	382
2.	Aruküla Waldorfkool	15	12	13	40
3.	Peetri Lasteaed-Põhikool	96	85	100	281
4.	Järveküla Põhikool	144	109	66	319
5.	Vaida Põhikool	17	12	12	41
6.	Kiili Gümnaasium (Kiili vald)	98	97	89	284

Allikas: (Rae vald, intervjuud)

Jüri ujulas käivad kolme õppeasutuse lapsed õppimas ujumist. Joonisel 3.2 on näha õppeasutuste kaugused ujulast. Kõige suurema õpilaste arvuga on kindlasti esindatud Jüri gümnaasium, kuid see on kool, mis asub ujulaga samas majas. Teistes õppeasutustes on tunduvalt vähem õpilasi, kuid seal peab kool organiseerima ka transpordi ujulasse ning tagasi. Lisaks kasutavad Jüri ujulat päevasel ajal ka mõned lasteaiad. Transport on koolide sõnul tellitud bussiga organiseeritud.

Tingimused on Jüri ujulas üldpildis head. Kuigi kõige efektiivsemaks korralduseks leiab seal samuti kitsaskohti. Intervjuudest välja tulnud tulemuste põhjal, on kõige parem ujumise algõpetuse tunde läbi viia kõige äärmistel radadel. Seega keskmised rajad alati kasutust ei leia ning sellega väheneb pindala, mida kasutada algõpetuse tunni läbi viimiseks.

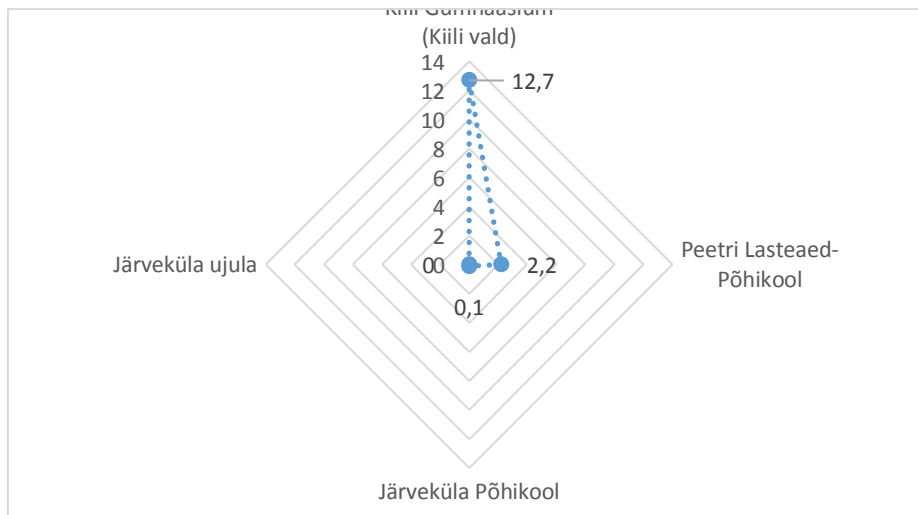

Joonis 3.2 Koolide kaugused Rae valla spordikeskuse ujulast

Allikas: koostatud autori poolt

Järveküla ujulas käivad samuti kolme õppeasutuse lapsed õppimas ujumist. Joonisel 3.3 on näha õppeasutuste kaugused ujulast. Kõik kolm kooli on küllaltki suure õpilaste arvuga ning peavad organiseerima õppe küllaltki paljudele õpilastele.

Sarnaselt Jüri ujulaga on Järveküla ujulas samamoodi radade jaotamisega algõpetuse tunni läbiviimisel. Treeneritel ja õpetajatel on raskendatud ligipääs keskmistele radadele ning nad eelistavad pigem tunde läbi viia äärmistel radadel.

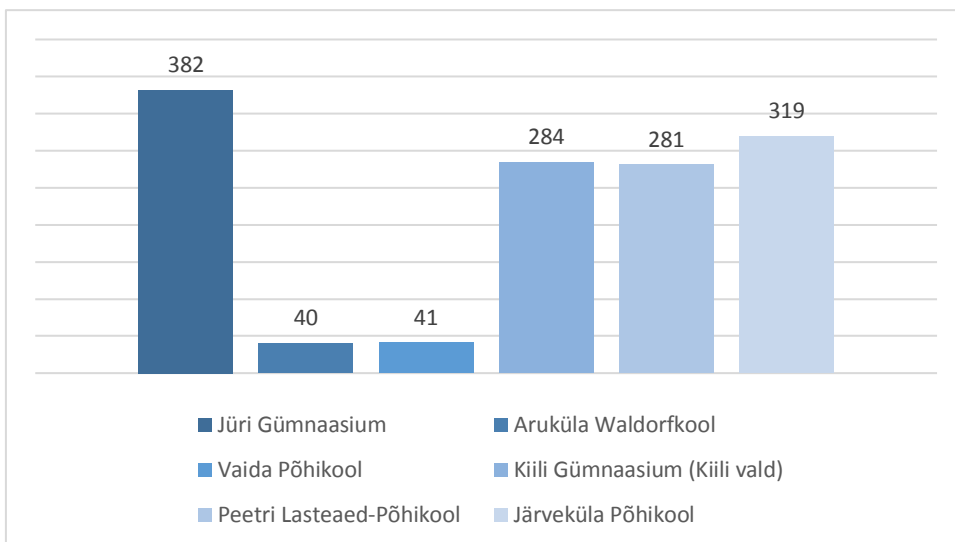
Joonis 3.3 Koolide kaugused Järveküla spordihoone ujulast

Allikas: koostatud autori poolt

Antud töös juhtumiuuringu teostamiseks valitud omavalitsusüksus on kindlasti üks suurema kasvupotentsiaaliga üksuseid inimeste arvu suhtes. Tänapäeval üldine tendents on kolida linnale lähedale ning Rae vald on Eesti pealinna-äärse omavalitsusena kindlasti üks populaarsemaid piirkondi, eelkõige Peetri- ja Järveküla. Järgneval diagrammil 3.3 on näha õpilaste arvud I kooliastmes kokku valimis olnud kuues koolis.

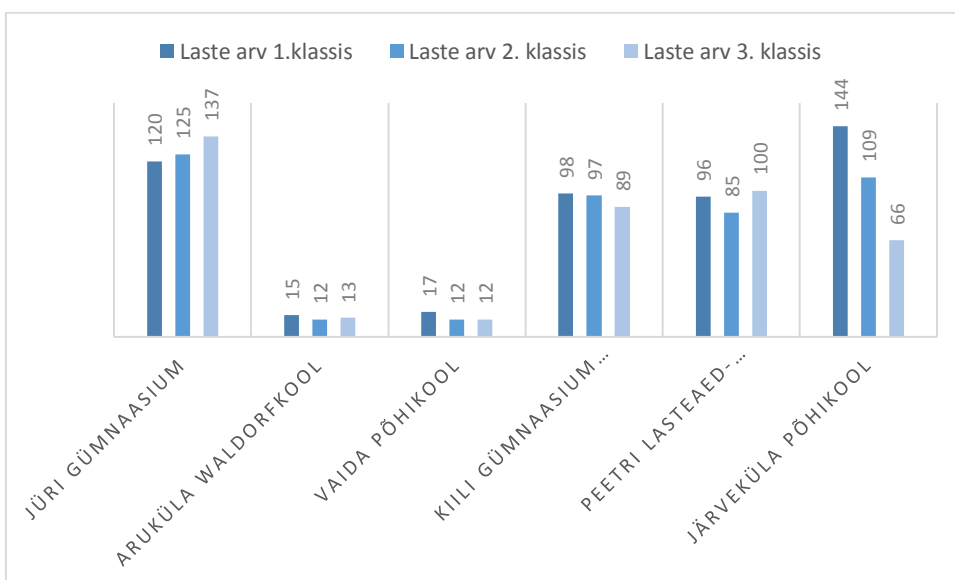
Joonisel 3.4 on näha, et koolide suurused ning seega õpilaste arvud on koolides väga erinevad, mis muudab planeerimise keerulisemaks. Samas ujumise algõpetuse tunde ei korraldata korraga kõigile I kooliastme klasside lastele kõigis koolides. Üldiselt tuli intervjuudest välja, et ujumise algõpetuse tunnis käiakse üldiselt ühel kindlal aastal, peamiselt kas teises või kolmandas klassis. Jüri gümnaasiumi ja Järveküla kooli õpilastest käivad kõik I kooliastme õpilased ujumistundides, kusjuures just nendes kahes koolis on olemas ujula kooli kõrval.

Joonisel 3.5 on välja toodud õpilaste arvud klasside kaupa erinevates koolides. Õppeasutuste puhul, kes kasutavad tundide läbiviimiseks Järveküla ujulat (Kiili gümnaasium, Järveküla kool ja Peetri lasteaed-põhikool) on näha, et õpilaste arv aasta-aastalt pigem kasvab. Seda põhjustabki tõenäoliselt eelnevalt mainitud tendents kolida linnale lähedale. Jüri ujulat kasutatavate koolide õpilaste arvud on pigem suhteliselt ühtlased või kahanevad.

Joonis 3.4 Õpilaste arvud kokku I kooliastmes koolide kaupa

Allikas: koostatud autori poolt

Joonis 3.5 Õpilaste arvud koolide ja klasside kaupa

Allikas: koostatud autori poolt

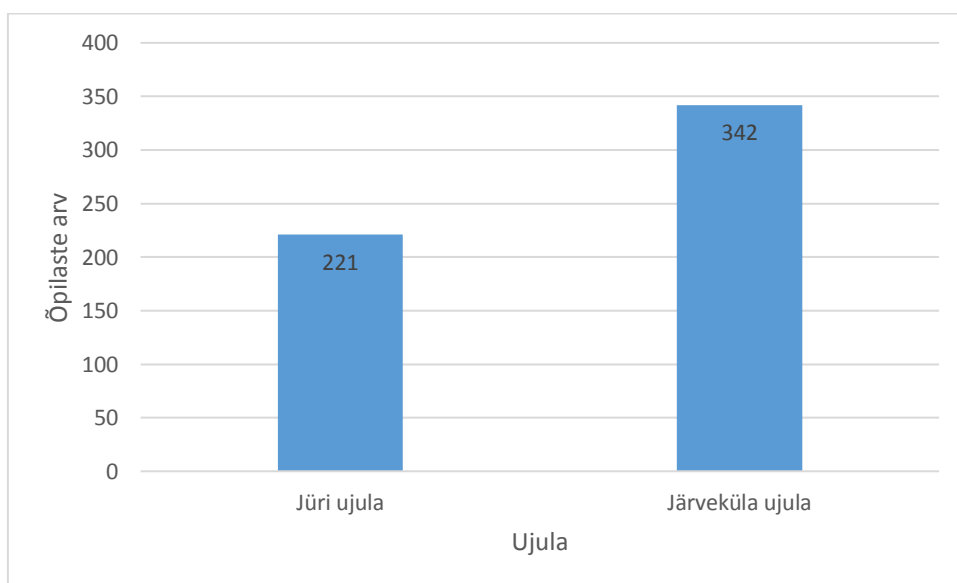
Gruppide suuruse vähendamise korral peab arvestama ka piisaval hulgal treenerite olemasoluga. Üleriigilises uuringus tuli välja, et õpetajaid, kelle põhitegevus on ujumise algõpe, on vaid 9%. Samas sellele lisanduvad juurde ligi 21% küsitletust, kes töötavad ujumistreenerina kooliujumise juures. Väga mitmed küsitletud tõid ka välja puudulikud enesetäiendamise võimalused ujumise algõppe metoodikate kohta. (Ujumise algõpetuse analüüs)

Ujula poolt küsitluste käigus tulnud tagasiside on, et treenerid ise ei taha ujumise algõpet läbi viia keskmistel radadel, kuna neil puudub sinna ligipääs. Äärmised rajad on hõlpsalt ligipääsetavad kalda

pealt ning nii ollakse lähemal lastele, kes õpivad ning teevad vees harjutusi. Enamuses koolides viivad ujumise algõpet läbi kehalise kasvatuse õpetajad, kellel ei ole paljudel vastavat litsentsi. Seega jääb ka osa ujulast kasutamata.

Arvestame kõigepealt klasside ja õpilaste arvudega ujulate kasutamise kohta, mis selgus intervjuudest. Eeldame, et kõigil koolidel on plaanis samamoodi jätkata, ainsa erinevusega, et 24 tunni asemel peab nüüd võimaldama lastele vähemalt 40 ujumistundi ning gruppide suurused on poole väiksemad. Arvestades, et mõlemas ujulas on võimalik algõpetuse tunde läbi viia kella 8.00-st kuni 14.00-ni, siis see teeb kuus tundi päevas ning 30 tundi nädalas maksimaalseks tundide arvuks kokku.

Uue programmi järgi alates 2018. aastast peaks ujumistundide maht olema vähemalt 40 tundi, kus ühe õppetunni pikkuseks on vähemalt 45 minutit ja tunnid tuleb läbi viia esimeses kooliastmes, millele järgnevad õpitulemusi näitavad testid. Järgnevas analüüsi teostamiseks on valitud igas koolis õppeklass, kus on sellel vastaval koolil enim õpilasi. Vaadates joonist 3.5 näeme, et Jüri gümnaasiumis ja Peetri lasteaed-põhikoolis on kõige enam õpilasi kolmandas klassis, Kiili gümnaasiumis, Järveküla koolis Vaida põhikoolis ja Aruküla Waldorfkoolis aga esimeses klassis. Edasise analüüsi teostamiseks on valitud seega suurimate õpilaste arvuga klassid. Jooniselt 3.6 näeme õpilaste arvu erinevates ujulates kokku ning näeme, et Järveküla ujulat kasutab üle 100 õpilase rohkem kui Jüri ujulat.

Joonis 3.6 Ujulat kasutatavate õpilaste arv kokku

Allikas: koostatud autori poolt

Järgnevalt on väljatoodud ujula kasutamine nii, et on tagatud ujumise algõpe kõigile mainitud kooliõpilastele kohustuslikus mahus, kuid arvestatud on, et ujula mahutab korraga 40 õpilast olenemata koolist hetkel. Arvutused on tehtud Järveküla ujula baasil. 342 õpilast saab jaotada üheksaks nii, et igas grupis on kuni 40 õpilast. Arvestades, et nädalas saab ujulat kasutada 30 tundi, siis 9 gruppi saaksid igaüks käia seal maksimaalselt kolm korda nädalas vastavalt ujula mahutavusele ning täidaksid vajaliku 40 tunni mahu seega minimaalselt 14 nädalaga.

Kui koolid tahaksid eelpool mainitud õpilaste arvudele jätkata ujumise tundide andmist, et täita vajalikud 40 ujumistundi, siis peaksid kõik koolid tagama enamuse aastast vähemalt kaks korda nädalas õpilaste käimise ujumise algõpetuses. Vastav tulem on arvestatud, et kooliujumise toimub 8 kuu jooksul, millest vähemalt 4 nädalat on vaheajad. Seega järgi jääb umbes 25 nädalat, mille jooksul sooritada kursusi.

Intervjuude põhjal saime teada, kui palju on hetkel gruppe, kes käivad ujumise algõpetuses. Peaaegu kõikidel juhtudel käib ujumistunnis terve klass korraga, kus on 22-25 õpilast. Mõningatel juhtudel kaks klassi korraga. Seega teeme analüüsi kui arvutame kokku kõik ujulas käivad praegused grupid ning korrutame selle kahega, kui tuleb moodustada poole väiksemad grupid. Samuti arvestame, et ujulat peab iga grupp kasutama vähemalt kaks korda nädalas. Seega nõudlus ujula kasutamise järgi tõuseb ligi neli korda.

Ujumise algõppeks mõeldud kellaaegade vahemikus on nädalas võimalik maksimaalselt 30 akadeemilist tundi ujumisõpet. Jüri ujulat kasutab 8 kooligrupi (lisaks lasteaiad) ja kui uue seadusega peab ujumistunnis käima kaks korda nädalas, siis mahuvad kõik grupid kenasti ära nädala jooksul. Järveküla ujulat kasutab kokku intervjuudest saadud tulemuste põhjal 18 erinevat gruppi, kes mahuvad nädala kolmekümne tunni sisse ideaalselt, kui käiakse ujulas üks kord nädalas. Uue seadusega peaks vähemalt kaks korda ujulat kasutama, st 36 korda, siis enam ei mahuks kõik grupid sellises koosseisus ujulat kasutama. Joonisel 3.7 on graafiliselt toodud Jüri ja Järveküla ujulate kasutatavus.

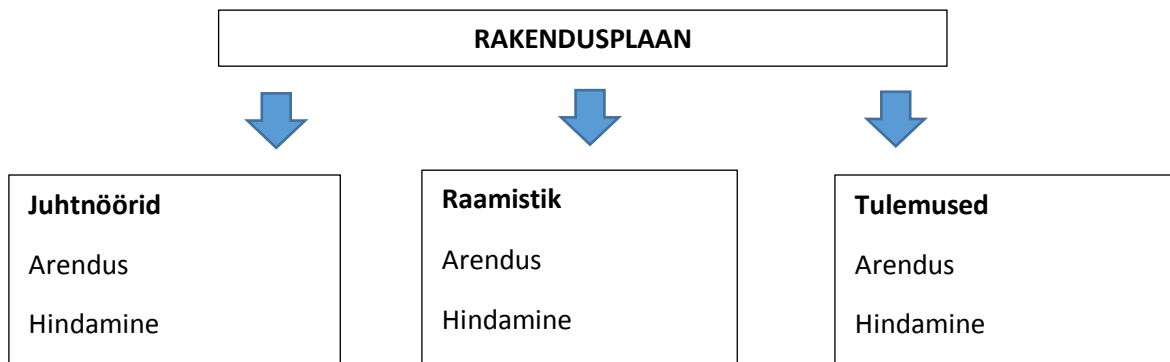
Joonis 3.7 Ujulate kasutatavus

Allikas: koostatud autori poolt

3.2 Tagasiside andmine

Uue seaduseelnõu järgi peab hakkama toimima ujumise algõpetuse läbiviimine uutmoodi kui varem. Nõudmised lõppetulemustes on rangemad ning rohkemate väljunditega, tundide arv on suurenenud ja samuti eelarve. Selleks, et kõik edukalt kulgeks ning projekt teostatud saaks on tarvis läbi mõelda projekti rakendamise võimalikkus, hilisem hindamise ning kontrolli teostamine. Tulemuslikkuse hindamine aitab näha, kas finantse on kasutatud eesmärgipäraselt ning need toovad tulemusi.

Igal projekti täitmiseks on vajalikud eesmärgid kuhu jõuda ning rakendusplaan, kuidas nendeni jõuda (lisa 4). Ujumise algõpetuse projekti eesmärk on õpetada lastele eluks vajalik ujumise oskus. Vastavad kriteeriumid, mida peavad lapsed oskama kursuse lõpuks, on määratud riiklike juhenditega. Kursuse lõpus olevate testide tegemine ja läbimine on kindlasti üks osa ka hiljem juttu tulevast tulemuste hindamisest. Riiklikud juhendid, õppekava ning ühtsed õppematerjalid on osa juhtnõõridest vaadates joonist 3.8. Esimene samm ujumise algõppe planeerimisel on juhtnõõride läbitöötamine ning eesmärkide ja nõudmistega tutvumine. Juhtnõõride sektoris võib käsitleda vastu võetud eelnõud ja nõudmisi ning raha eraldamist eelnõu järgi. Seega see rohkem täpsemalt käsitlemisele ei tule, esimeses peatükis on kirjeldatud eelnõu vastu võtmist.

Joonis 3.8. Rakendusplaani ujumise algõppe korraldamiseks

Allikas: koostatud autori poolt

Joonisel 3.8 näidatud raamistiku osa oleks peamiselt korralduslik pool ning rakendusplaani osa, kus analüüsida olemasolevate tingimuste juures ujumise algõpetuse kursuse läbiviimise võimalikkust, samuti tagasiside andmine. Antud töös on tehtud juhtumiuuringu analüüs, mida on käsitletud juba peatükis 3.1. Sarnaselt juhtumiuuringus uuritud Järveküla ja Jüri ujulale Rae vallas, saab sarnaseid uuringuid teha iga omavalitsusüksuse ujula kohta. Info on vaja koguda nii koolide, õpilaste, treenerite kui ujulate kohta edukaks planeerimiseks. Seejärel teostada hilisem analüüs.

Ujumise algõppe planeerimisel peavad koostööd tegema mitmed erinevad asutused ja inimesed. Tabelis 8 on näha, millega peab arvestama ujumise algõppe läbiviimisel. Tabelis on algõppe korraldamine jaotatud kahe suure osapoole vahel: info, mida soovime teada koolide kohta ning info, mida soovime teada ujulate kohta enne ujumise algõppe edukat planeerimist.

Tabel 8.

UJULA	KOOL
Läbiviimise aeg	Läbiviimise aeg
Treenerite arv	Õpilaste arv, gruppide arv
Olmetingimused	Ujula kaugus
Basseinimõõdud	Transpordi võimalikkus
Ujulat kasutavate koolide arv	Treenerite tasu
Õppematerjalide olemasolu	Ujula kasutamise tasu
Ujula asukoht	Transpordi hind

Allikas: koostatud autori poolt

Kõik tabelis 8 välja toodud informatsioon on vajalik, et rakendada projekti elluviimist ning teostada tulemuste analüüs. Tabelis 8 välja toodud infot võib käsitleda kui vajalikke ressursse, mis oli ka eeldustena välja toodud, et ujumise algõpet on võimalik viia läbi, kui on kõik mainitud vajalikud ressursid olemas. Antud hetkel on ujumise algõpetuse projekti väga suurelt vaadatud ainuüksi laste ujumisoskuse saavutamise poole pealt ning tulemuste hindamisekski on paigas ainult laste

saavutatud ujumistase. See tähendab, et mõõdetakse ainult laste ujumisoskust kursuse lõpus ning vaadatakse, kas lapsed on saavutanud nõutavad vajalikud oskused testide tegemise näol.

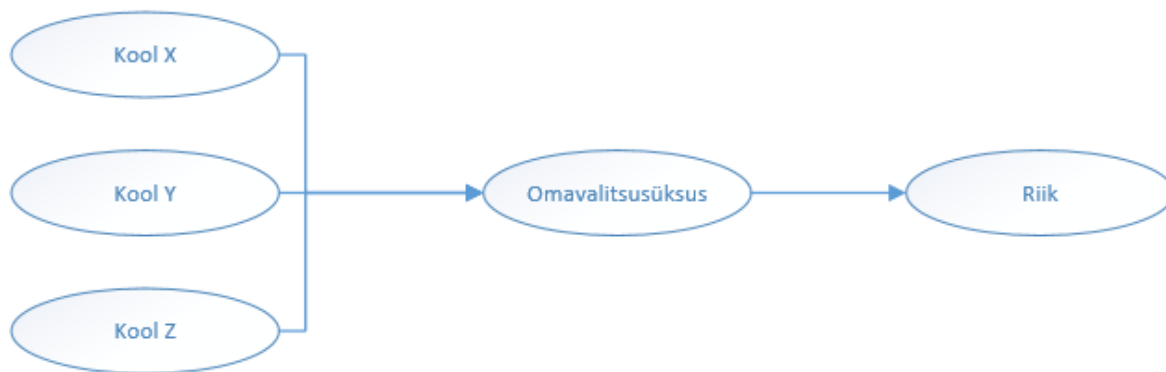
See aga ei tohiks olla kaugeltki ainuke aspekt, mis seisukohalt ujumise algõppe projekti rakendamise edukust mõõdetakse. Esimeses peatükis välja toodud punktis oli kirjas, et eraldatud raha võib kasutada eelnõu järgi:

- Õpilaste transpordikulude katmiseks;
- Ujumise treenerite ja juhendajate töötasude katmiseks;
- Ujulaste üüri jms katmiseks;
- Ujumise algõppele järgneva täiendkoolituse korraldamiseks.

Kuna finantse saab kasutada erineval moel, siis tuleks mõelda, milline oleks kõige efektiivsem kasutusviis ning annaks suurima mõju laste ujumisoskuse õpetamisele. Hetkel on mindud teed, et vähendatakse laste arve gruppides ning suurendatakse ujumistunde, kuid pole tehtud analüüsi kas see on kõige tulusam viis lastele eluks vajaliku ujumisoskuse omandamise jaoks.

Eelnõu järgi pole muidugi väga palju võimalusi erinevateks kasutusviisideks. Mõelda võiks ka treenerite ja õpetajate koolitamise peale, mis aitaks efektiivsuse paranemisele. Eraldatud finantsid on jagatud erinevate piirkondade vahel, arvestades laste arvu, kuid samas pole mõeldud, kui palju võib olla mõnel piirkonnal rohkem kulutusi kui teisel, vastavalt ujula ja kooli vahekaugusest. Projekt on koostatud väga suuresti ujumise poole pealt vaadatuna, seega pole väga suurt tähelepanu pööratud, kuidas anda tagasisidet ning hinnata rahastamise kasutamise sihipärasust.

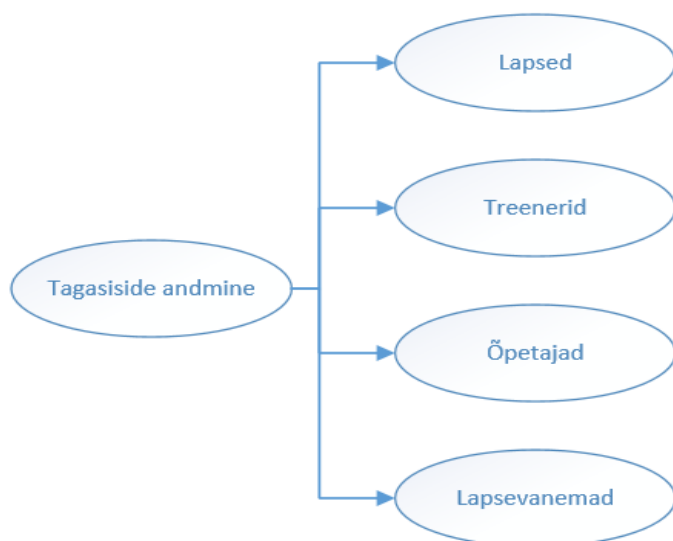
Kuigi eelnõus on kirjas neli erinevat kasutusviisi, tuleb tagada kontroll, kas rahastus on jõudnud ka sihtgrupini ning on kasutatud eesmärgipäraselt ühele või mitmele neist neljast kasutusviisist. Väga oluline on saada tagasisidet, milline viis on efektiivseim ujumisoskuse taseme tõstmiseks laste seas ning projekti läbiviimiseks. Joonisel 3.9 on toodud üldine tagasiside skeem. Selleks võib siis olla, kas on tunde veelgi juurde vaja või piisab ka spetsiaalse õpetaja kasutamisest, kes suudab lastele ujumise algtõed kiiresti selgeks teha. Valikuvariante on mitmeid, kuid valida neist efektiivseim pole enam nii lihtne.

Joonis 3.9 Tagasiside skeem

Allikas: koostatud autori poolt

Hetkeseisuga ei leia, et projekti juures jälgitakse veel midagi peale laste ujumisoskuse tasemetestide sooritamise kursuse lõpus. Riigipoolne huvi peaks olema, kas rahastus on jõudnud eesmärgini ning seda ei saa hinnata ainult ühe kriteeriumi alusel. Tagasiside andmine peaks tulema mitmelt poolt nagu näidatud joonisel 3.10.

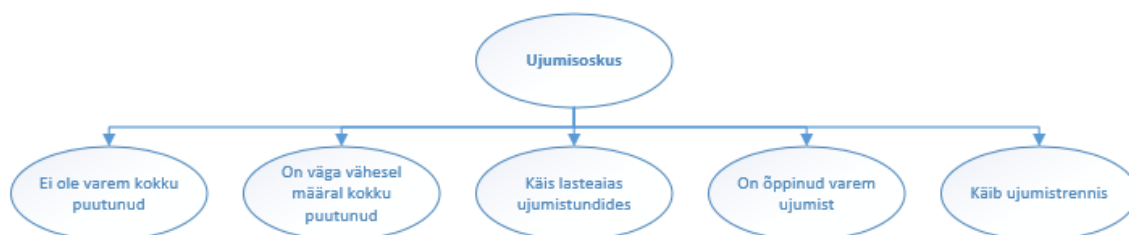

Joonis 3.10. Tagasiside andmine

Allikas: koostatud autori poolt

Ujulatega intervjuudest tuli ka välja, et neil käivad ujumistundides juba mitmed lasteaiagrupid. Kuna see ei olnud antud töö täpsem teema, siis täpsemat infot selle kohta ei ole millised grupid käivad, kui palju käiakse ning eesmärk. Kuid hetkel on mõelnud ujumise algõpetuse projekti rakendamine I kooliastme lastele, siis enne tundide läbiviimist võiks samuti teha tasemeteste, et näha, mis tasemel on laste ujumisoskus enne kursuse algust. Joonisel 3.11 on näidatud erinevad variandid ujumisoskuse tasemest. See on vajalik selleks, et saada pärast kursuse lõpus adekvaatseid tulemusi,

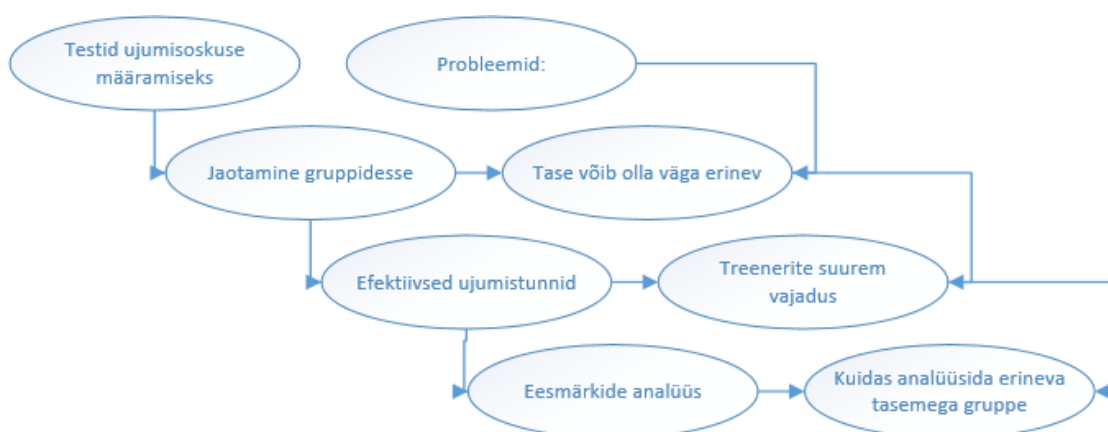
kas kursuse läbiviimisest oli kasu just neile lastele, kes eelnevalt ujuda ei osanud. Samuti peaks arvestama tulemuste hindamisel just eelkõige neid lapsi, kelle ujumisoskuse tase oli puudulik ning hindama nende arengut selle aja jooksul. Lapsed, kes eelnevalt juba oskasid ujuda, ei õpi tõenäoliselt palju juurde, kui neile alustada kursust samuti uuesti algteadmistest. Samuti ei näita see kogu kursuse efektiivsust kui on lapsi, kes oskasid varem juba ujuda, kuid peavad ikka kõike algusest peale kaasa tegema.

Joonis 3.11. Laste võimalik ujumisoskus enne kursuse algust

Allikas: koostatud autori poolt

Seega tundide läbiviimine peaks toimuma vastavalt laste ujumisoskuse tasemele. Eelnevalt tehtud testide alusel oleks vaja lapsed juba alguses jagada gruppidesse ning suurim tähelepanu tuleb koondada kindlasti neile lastele, kes ei oska üldse ujuda või nende veega kokkupuude on olnud väga vähene. Selline variant tõstab ujumistundide läbiviimise efektiivsust ning tõenäoliselt parandab lõpptulemusi. Selle juures võib muidugi esile kerkida mitmeid erinevaid probleeme, mis lahendust vajavad. Joonisel 3.12 on mõned neist välja toodud.

Joonis 3.12. Ujumisoskuse määramine ja võimalikud kaasnevad probleemid enne kursuse algust

Allikas: koostatud autori poolt

Tagasiside on vahend tulemuslikkuse hindamiseks ja parendusettepanekute tegemiseks. Lisas 5 on välja toodud tagasiside küsimused koolidele ja kohalikele omavalitsustele. Kursuse lõpus peaks olema kõigil koolidel ja KOV-del kohustuslik täita need küsimustikud.

3.3 Tulemuslikkuse hindamine ja mõju

Väga olulisel kohal on hilisem hindamine ning kontroll, mis aitab näha projekti edukust. Joonisel 3.7 kolmas osa on hindamine. Võimalusi hindamiseks on väga palju ning neist tuleb leida efektiivseim meetod. Kõige laiemalt saab edukuse mõõtmise jagada kaheks: otsene hindamine ja kaudne hindamine. Otsese hindamise juhul eeldame selleks, et näha kas toetus on jõudnud eesmärgini ning laste ujumise oskus on kasvamisel, tuleb kindlasti hinnata ujumisoskuse taset algõpetuse lõpus ning alguses. Sealt juba teha järeldusi saavutatud eesmärkide kohta. Kaudse hindamise teostamisel tuleb kasutada tagasiside küsitlusi ning koostada statistikat, vaadelda ja jälgida tegevust laiemalt, kas hetkeline rahastus on piisav, kus on puudu- või ülejääke. Tuleb kontrollida, kas ujumistundide arv on piisav või oleks neid vaja veelgi rohkem. Samuti kursuse lõpus küsitluste esitamine lastele, kas neile meeldis, kas nad tahaksid veel, kas nad jätkaksid ujumistrennides võimalusel, kas võiks olla rohkem või vähem ujumistunde koolis jne.

Tulemuslikkuse hindamise juures antud projektis on võimalik näha, kuidas erinevad tegurid mõjutavad ujumise algõppe läbiviimist ning tulemusi. Teises peatükis välja toodud üldine plaan joonisel 2.x on võimalik kohandada täpselt vastava projekti vajadustele. Järgnevalt ongi analüüsimisel, mida oleks tarvis mõõta ujumise algõpetuse projektis. Arvestades oluliste asjaoludena, et ujumise algõpetuse projekt sellises ulatuses nagu uues eelnõus ette on nähtud, on alles algamas ning teostamisel esimest aastat. Võib kindel olla, et aastatega lisandub ja eemaldub erinevaid mõõdikuid, mida jälgida projekti edukuse huvides.

Peatükis eelnevalt kirjeldatud ning lisas 4 välja toodud rakendusjuhis, kus on välja toodud kogu projekti toimumiseks vajalikud tegevused ja ressursid aitavad meil leida vajalikke mõõdikuid tulemuste ja efektiivsuse hindamiseks. Kõige laiemalt arvestades tulemuslikkuse hindamise mudelit, mis on välja toodud eelnevas peatükis, võiks ujumise algõpetuse projekti tegevused hindamise jaoks jagada:

- ressursid,
- finantsid,
- korraldus.

Neist tegevusi saab käsitleda eraldi osadena ujumise algõpetuse projekti terviklikus korralduses, kui neist saab kokku arvutada üldise suhtarvu või indeksi mõõtmaks kogu projekti efektiivsust. Korraldusliku poole üks väljund on laste ujumisoskuse taseme testimine, mis on hetkel küll riiklike regulatsioonidega paika pandud, mis peab olema lõpptulem. See on hetkel ainuke nõutav tulemuste hindamise viis eelnõu järgi.

Ujumise algõpetuse projekti rakendamine suuremas mahus kui varem ning ujumistundide arvu suurenemine toob endaga kaasa mitmeid kaasnevaid muudatusi. Neist mõned on järgnevalt mainitud:

- ujumistarbed – nende müügi suuremine (nõudluse suurenemine), sest kõigil on vaja ujumistarbeid ning need kuluvad;
- ujumistreeningute vastu huvi – õpilased, kellel pole veel kindlat trenni ja seal mingi osa tunneb edasi huvi;
- vähem uppumisi – kuna ujumisoskuse tase on parem;
- parem ujumisoskuse tase – hinnang.

Eelnevalt välja toodud muudatused on kõigest mõned võimalikest. Kuid juba nende teada saamiseks on tarvis kuidagi mõõta, kas võrreldes eelneva ajaga, on toimunud muudatusi. Tabelis 9 on kirjas mitmeid erinevaid viise, kuidas saaks mõõta ujumise algõpetuse projekti tulemuslikkust, mõned neist olulisemad, mõned mitte nii palju. Järgnevalt on välja toodud miks on hindamist vaja:

- näha, milline on efektiivseim viis ressursside kasutamiseks ja kuidas jaotada edasine ressursside kasutamine;
- näha, kas laste ujumisoskus on paranenud ning kuidas seda kõige efektiivsemalt teha;
- näha, kuidas võiks kasvada ujumise populaarsus ning teha vajalike muudatusi;
- näha, kas rahastus on jõudnud eesmärgini ning analüüsida, kus seda kõige efektiivsem kasutada on;
- võrdlemiseks, kas aasta-aastalt vajalikke muudatusi ellu viies, efektiivsus kasvab veelgi;
- näha, kuidas muutub nõudlus ujumistarvetele ja muudele ujumistundidega seotud esemetele;

Tabel 9.

KORRALDUS	RESSURSID	FINANTSID
<ul style="list-style-type: none"> • Ujumisoskuse tase enne kursuse algust • Ujumisoskuse tase pärast kursuse lõppu • Treeningute arv • Treeningute kestus • Uppumissurmade arv • Populaarsus (jätkajate arv) • Mahutavaus • Tagasiside • Kvalifitseeritud vs alustavate õpilaste arv • Eelnev kokkupuude • osalusprotsent • Rahulolu küsitlus • Kvaliteet • Kaebuste arv • Vigastuste arv • Täitmise % 	<ul style="list-style-type: none"> • Varustus • Ujulate arv • Basseinid • Inimesed • Kestus • Ujulate vanus • Treenerid (kvalifitseeritud vs mitte) • Õpilased • Personal • Õpetajad • Planeeritud tundide arv • Koolide arv • Osalusprotsent • Logistika 	<ul style="list-style-type: none"> • Eelarve • Kulu õpilase kohta • Kulud kokku • Tagasiside • Kulu grupi kohta • Eelarve tsükkel • Planeeritud kulu • Tegelik kulu • Eelarve varieeruvus • Kuluallikad •

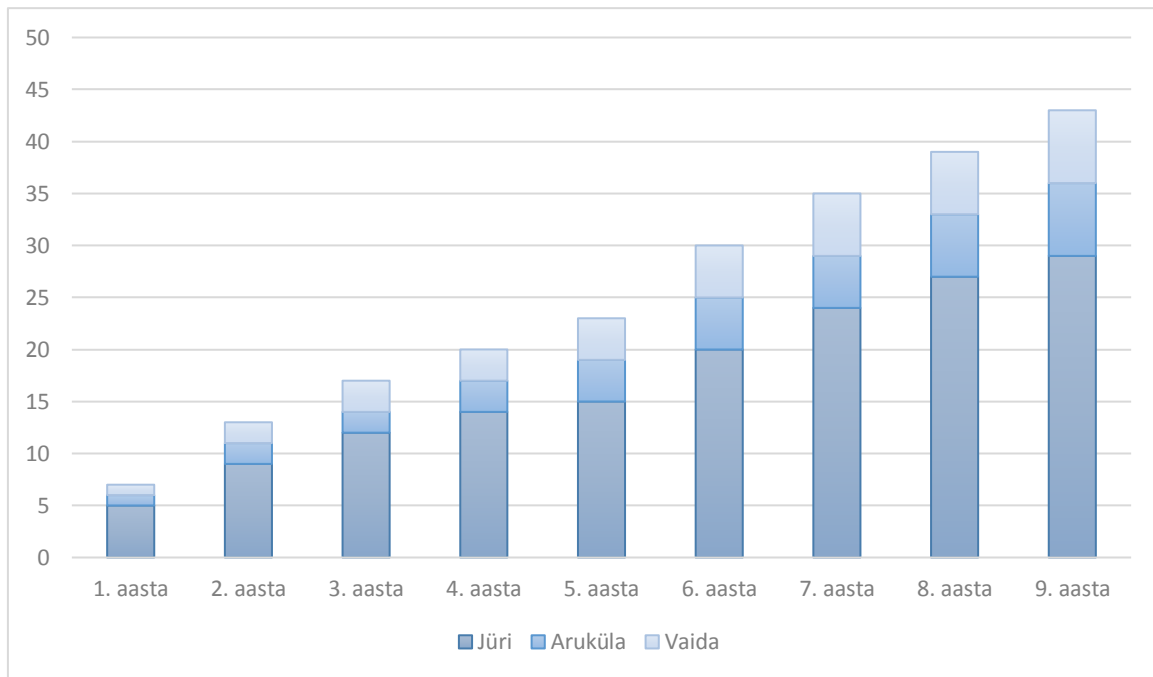
Allikas: koostatud autori poolt

Eelkõige võib arvata, et ujumistreeningutele minemise nõudlus kasvab. Lastele, kellel ei olnud siiani kindlat hobi, võib ujumine sedavõrd meeldima hakata, et nad tahavad sellega edasi tegeleda.

Rangelt öeldes võib klassi jagada kolmeks:

- lapsed, kes teevad juba sporti;
- lapsed, kes tegelevad mingi muu hobiga;
- lapsed, kellel ei ole veel hobi.

Kui oletada, et neist lastest, kes ei teadnud veel mida teha, hakkab vähemalt üks igast klassist käima edaspidi ujumistrennis, koostame diagrammi, milline võiks olla tulemus 10 aasta lõikes. Diagrammi koostades oletame ka, et laste arv on pidevas kasvamises, kuid mõnel aastal on liitujaid vähem. Kasutame selleks juhtumiuuringus saadud andmeid Rae valla koolide kohta tabelist 7 ja tulemus on näha joonisel 3.13.

Joonis 3.13. Võimalik treeningutega liitujate arv Jüris

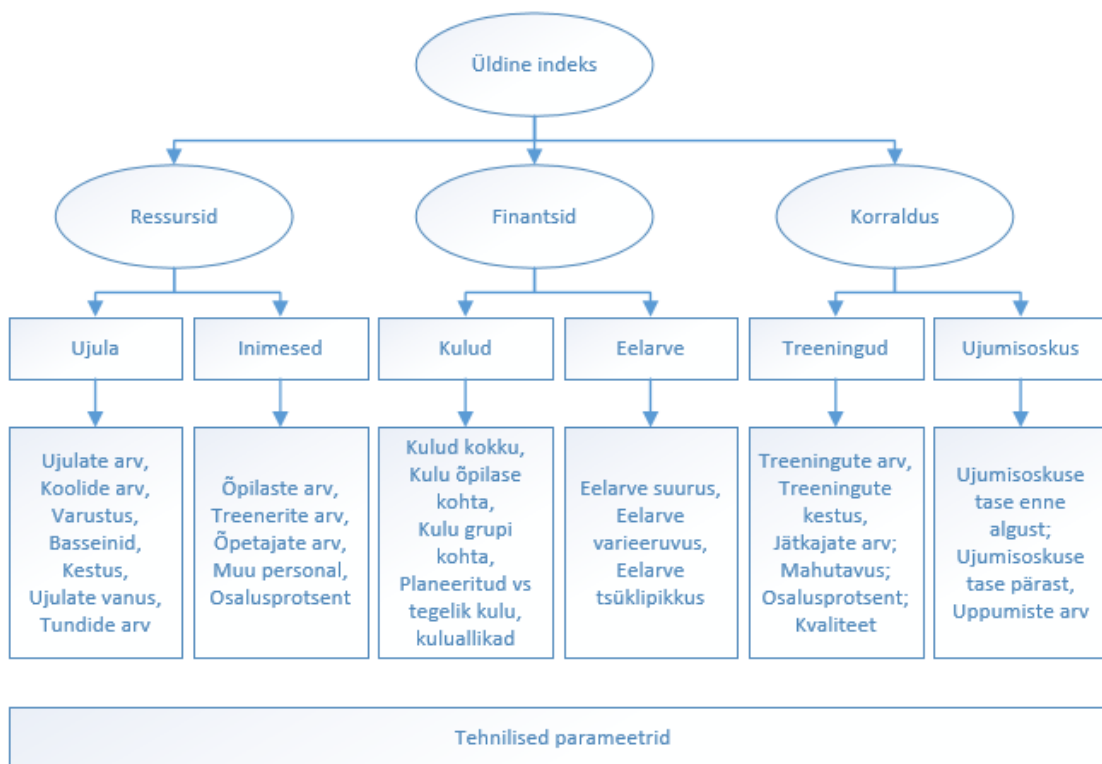
Allikas: koostatud autori poolt

Jooniselt 3.13 näeme, et laste arv võib kasvada treeninggruppides üsna palju. Intervjuudest teades, et treeninggrupid on üsna täis ning inimesi juurde trennima mahub vaevu, võib tekkida probleem. Lapsed, kes tahaksid õppida ujuma, kuid ei saa seda teha, kuna ei mahu treeninggruppi. Diagrammilt on näha, et laste arv võib kasvada märgatavalt, mida aasta edasi. See on üks koht, kus peaks mõtlema alternatiivide või uute lahenduste peale, kui tõesti nii läheb. Näidis on tehtud eeldades Jüri ujula kasutamist ja arvestades seal ujulas käivate koolide lastega. Tegelik olukord ning huvi muidugi selgub alles pärast projekti käivitamist ja tegelikke tulemusi nähes.

Teine suurem punkt on, kuidas kontrollida kasutamist ning teada saada, kas rahastus on jõudnud õigesse kohta ning selle eest on lastele korraldatud ujumise algõppe tunnid. Parim viis selleks on tagasiside nii ujulatelt, koolidelt kui ka kohalikul omavalitsuselt endalt. Kõige efektiivsem on kasutada tõenäoliselt baasküsimustikku, mis peaks sisaldama endas kõiki vajalikke küsimusi efektiivsuse ja eesmärgi hindamise jaoks. Lisaks on kõigil võimalus lisada omapoolseid soovitusi või muresid, millega saaks analüüsi teostaja arvestada ning parandusi teha.

Tulemuslikkuse hindamise jaoks on baasmudel, mis on välja toodud eelmises peatükis. Joonisel 3.14 on välja toodud kohandatud mudel, kus on kirjas juba ujumise algõpetuse projektiga seotud näitajad ning mõõdikud. Selle mudeli abil saame mõõta, kui efektiivne on ujumise algõpetuse kursus ning kas selle tulemused on rahuldavad ning kuidas projekti veelgi efektiivsemaks muuta.

Erinevad mõõdikud näitavad meile, kus on puudujääke ning edasi on mõelda ainult, kuidas neid puudujääke täita, ilma, et teised osad kannataksid.

Joonis 3.14 Tulemuslikkuse hindamise mudel

Allikas: koostatud autori poolt

Antud töö tulemuseks on joonisel 3.13 tuletatud tulemuslikkuse hindamise mudel. Antud mudelis on arvetatud erinevate osapooltega ning võimalik on arvestada erinevaid mõõdikuid eraldi kui ka neid kombineerides. Mudeli järgi tulemuslikkust ja efektiivsust hinnates, on võimalik teha järeldusi ning vastavalt tehtud järeldustele parandada olukorda. Ühtne hindamisviis ja ühtne tulemuslikkuse hindamise mudel aitab kasvada projekti efektiivsusel.

3.4 Järeldused ja ettepanekud

Ujumise algõppe planeerimiseks suurenenud mahu juures, samas väiksemates gruppides, peavad koolid kindlasti arvestama ujula võimekusega pakkuda algõppe tunde. Samamoodi peab arvestama,

et kõik teised vajalikud ressursid oleksid olemas nagu finantsressurs, treenerite ressurss, tingimused ujulas, kaugus ujulast ja transpordivajadus.

Antud töös uuritud Rae valla ujulate puhul võib asukohta lugeda heaks. Kõik koolid, kes kasutavad vastavat ujulat asuvad 15 km raadiuses ujulast. Kõige kaugem Jüri ujula puhul Vaida põhikool 11,7 km ja Järveküla ujula puhul Kiili gümnaasium 12,7 km. Mõlemad mainitud koolid kasutavad tellitud bussitranspordi teenust laste sõidutamiseks ujula ja kooli vahel. Tingimused ujulas töö autori arvates on sobivad, kuigi mitte ideaalsed. Õpilased mahuvad hetkel kursustel osalema vastavalt intervjuudest välja tulnud infole. Treenerite osas tuli välja, et palju on neid juhendajad, kes ei ole elukutselt ujumistreenerid või pole läbinud väga palju vastavaid koolitusi. Teisalt tuli välja, et ei pruugi olla piisavalt paberitega treenereid, et jõuda anda ujumistunde kõigile. Sealt tuleb ka üks põhjus, miks tunde viivad läbi kehalise kasvatuse õpetajad.

Analüüsis tuli välja, et praeguse gruppide arvu juures ja etteantud võimalikes ujumise algõppe korraldamise kellaegadel, ei ole ujula mahutavus piisav Järveküla ujulas. Autori nägemus lahendusest on lihtne: mõelda võimaluse peale saata tundi korraga rohkem õpilasi. Peetri ja Järveküla kooli puhul ei olnud korraga ujulas käivate gruppide õpilaste arv maksimaalne 40. Neil juhtudel saaksid koolid korraga tundi saata näiteks kahe klassi õpilased. Järveküla ujulat samuti kasutav Kiili gümnaasium juba saadab tundi korraga kahe klassi õpilased ning ujula maksimaalne mahutavus on kasutatud. Jüris asuva ujula puhul eelmainitud probleemi ette ei tulnud.

Rakendamise osast tuli välja, et mitmeid tegevusi pole korralikult läbi mõeldud ning ette võib tulla mitmeid takistusi. Selleks, et neid juba algusest peale vältida, tuleks läbi mõelda võimalikud tagajärjed ning teostada juba algusest peale korralik tulemuslikkuse ja efektiivsuse analüüs. Soovitused teejuhisena ja tagasiside küsimused, mida saavad järgida teised ujumise algõppe planeerimisega seotud osapooled on esitatud lisades 4 ja 5. Kindlasti peaks saama öelda „jah“ järgmistele küsimustele:

- kas on piisavalt treenereid vastava gruppide arvu juures;
- kas on piisav ujula ja basseini mahutavaus;
- kas on piisav rahaline toetus ujumise algõppe läbiviimiseks.

Tulemuslikkuse hindamine antud projekti juures on vajalik, et hinnata, kuidas eraldatud raha kõige paremini ära kasutada ning mis tõstab enim efektiivsust. Kas on see siis hetkel välja mõeldud gruppide suuruste vähendamine ning ujumistundide arvu kasvatamine või hoopis midagi muud. See kõik peaks välja tulema heast tagasisidest ning korralikust tulemuslikkuse analüüsist.

Ettepanekud

Ujumise algõpetuse projekti paremaks rakendamiseks võiks mõelda:

- ressursside poolelt:
  - mobiilsete basseinide kasutamine;
  - ujumisbasseinide rajamine koolide juurde;
  - kasutada ära terve ujula pind;
  - lastele ka suures basseinis väiksem nõutav arvestuslik pindala;
- korralduse poolelt:
  - laste jagamine gruppidesse tasemete järgi;
  - vastavalt laste tasemele kursuse korraldamine;
  - alustada kursustega juba lasteaiaaas;
  - hilisemad lisakursused või laagrite korraldamine;
  - tulemuslikkuse hindamine mitmest erinevast vaatenurgast;
  - efektiivsuse analüüsi tegemine ning muudatuste elluviimine.

Võrdlevas analüüsis selgus, et Eestil on võimalik õppida teiste riikide kogemusest ning võtta neist eeskujut. On mitmeid erinevusi, mida teevad teised riigid, aga Eesti veel mitte. Kindlasti võiks mõelda mobiilsete ujumisbasseinide kasutamisele ning sellega koos ka lühiajalisele, kuid intensiivsele õppekorraldusele sarnaselt Suurbritanniaga. Sealse näitena on see toonud palju edu ning võiks toimida ka Eestis. Jätkutundide andmist pärast esmast ujumise algõppe programmi toodi välja Kultuuriministeeriumi poolt tehtud analüüsis. Võttes eeskujuna Inglismaa, võib öelda, et lisakursused tõstavad ujumise õppe kvaliteedi ja taset.

Üheks väga heaks võimaluseks on mõnel pool maailmas kasutatavad mobiilsed basseinid. Ühe näitena on Inglismaal projekt „*Pools 4 Schools*“, kus koolidesse paigaldatakse ajutised basseinid. Projekti eestvedajad usuvad, et aitavad niimoodi muuta statistikat laste ujumisoskuse kohta ning ajutised basseinid on ideaalne lahendus saada lapsed vette ning õpetada neile ujumise väärtuslikku oskust. Basseini mõõdud on 12x6 meetrit ja sügavusega 1 meeter. Samuti vastavad ajutised basseinid kõigile tervise ja ohutusnõuetele. (*Pools 4 Schools*)

Edaspidi võiks mõelda ujulate loomisele koolide juurde ka püsivalt. Ilmselt mitte kõigi väikeste koolide juurde, kus see ei oleks finantsiliselt mõttekas, aga teatud õpilaste arvu ületavate koolide lähedusse. See lihtsustab oluliselt ujumise algõpetuse tundide läbiviimist ja lubab koolil pakkuda vajalik õpet. Intervjuudest tuli välja, et need koolid, kus asub ujula, saavad pakkuda tunduvalt enam

ujumisõpetuse tunde, kui koolid, kes peavad eraldi transportima õpilasi kaugemal asuvasse ujulasse. Kooliujulaid rajades võiks silmas pidada, et need on disainitud spetsiaalselt tundide läbiviimiseks.

Selleks, et ujula kasutatavus oleks parem, võiks seaduses mõelda eraldi lastele ujumise õpetamise peale ning tuua välja punkti, et lastel ei ole ujumistundide ajal vaja 6,5 m² suurust veepinda kasutada. Neile piisab ka vähemast, sest nad üldiselt enamuse ajast ei tegele järjest ujumisega edasi-tagasi, vaid erinevate liigutuste selgeks õppimisega kohapeal.

Selleks, et kasutada tervet ujulat ning kasutada ära seda maksimaalselt, on võimalus jagada erinevate oskustega lapsed grupidesse taseme järgi. Õpilased, kelle ujumise tase on nõrgem või olematu, saavad osaleda tunnis äärmistel radadel ning madalamas otsas, kus treeneritel on hea ligipääs ja parem võimalus suhelda ning õpetada. Samas lapsed, kes juba oskavad rohkem, nemad saaksid tegutseda ka keskmistel radadel, kus ujumistreener ei pea nii palju juhendama. Mõelda võiks samuti väiksemate gruppide ühildamise peale ning seejärel veelgi ühtlasema tasemega gruppide loomise peale.

Ühtlase tasemega gruppide moodustamine aitab kaasa ka efektiivsuse tõusule ning aitab paremini näha tegelikku ujumise algõpetuse kursuse efektiivsust. Seda juhul, kui neid lapsi hinnatakse samuti eraldi kriteeriumite järgi, kes oskasid varem juba ujuda ning kes mitte. Sellisel juhul on võimalik näha, kas kursustest sellisel kujul on kasu või mitte.

Üks ettepanek oleks mõelda ujumise algõpetuse kursusega alustamiseks veel nooremas eas kui I kooliastmes. Ujumise algõpetuse kursuseid võiks võimaldada juba lasteaiaaas lastele ja suunata osaliselt rahastus hoopis lasteaedadele samal eesmärgil. Tõenäoliselt on lasteaiaas tunduvalt suurem hulk lapsi, kes ei ole oluliselt veega varem kokku puutunud ning vajaksid seda palju enam.

Viimane, kuid mitte vähem tähtis on ettepanek kindlasti rakendada tulemuslikkuse ja efektiivsuse hindamist. See on üks parimaid viise viia projekti edasi edukamaks ning leida kitsaskohti. Ainult laste ujumisoskuse taseme hindamisest kursuse lõpus, võib olla keeruline näha, kas selline korraldus nagu hetkel on, on efektiivne või mitte. Puudujääke varakult avastades on neid kindlasti lihtsam parandada, kui leida neid hiljem.

KOKKUVÕTE

Eestis on alustatud laste ujumise algõppe intensiivsema rakendamisega. Ujumisoskus on vajalik oskus eluks. Eriti vajalik on ujumisõpetus riikides, mille territooriumi katab väga suures osas vesi või riikides, mis asuvad mere ääres. Väga mitmed riigid tegelevad ujumisoscuse parandamisega riiklikul tasemel ning toetavad rahaliselt ujumise algõpetust lastele. On riike nagu Holland, kelle ujumise õpetamise programm on kestnud pikka aega, kuid on mitmeid riike, kes alles tegutsevad selle nimel, et tagada kvaliteetne ujumise õpetus. Antud töös on väljatoodud mõned näited, kuidas toimib ujumise algõpetuse läbiviimine välisriikides.

Töö koosneb kolmest peatükist: teooriast, metoodikast ning analüüsist ja tulemustest. Esimeses peatükis on välja toodud teoreetiline tagapõhi tagasiside ja tulemuslikkuse hindamise süsteemi kasutamise kohta, ujumise algõpetuse programmi kirjeldus ning vajaminevad ressursid programmi korraldamiseks. Esimeses peatükis on välja toodud uurimisprobleem, milleks oli, kas vajalikud eeldused uue seaduse järgi ujumise algõpetuse tundide läbiviimiseks on täidetud ja seejuures, kuidas toimub tagasiside andmine ja tulemuslikkuse hindamine.

Teises peatükis on välja toodud kasutatavad metoodikad. Peamised kasutatud meetodid olid erinevate dokumentide läbitöötamine, intervjuud asjaosalistega ning kohapealne vaatlus olukorra kohta. Kõiki neid meetodeid kasutades, on tehtud juhtumisuuringu käigus olukorra analüüs ning kasutatud metoodika on olnud toeks edasisel analüüsimisel ning tulemuste esitamisel.

Kolmandas peatükis on tehtud juhtumiuuringu analüüs ja koostatud tagasiside andmise ning tulemuslikkuse hindamise raamistik. Töös teostatud juhtumiuuring on tehtud pealinna-äärse valla näitel. Erinevates piirkondades kerkivad esile erinevad probleemid ning Rae valla põhjal tehtud uuringus olid peamised mahutavusega ujulas ja treenerite arvuga seotud probleemid. Valik ei olnud kindlasti parim sellepolest, et näha transpordi ning muid esile kerkivaid logistilisi probleeme, mis on pigem piirkondades, kes ei ole mitut ujulat piirkonnas või ujula asub väga kaugel. Samas saab sarnast läbi tehtud analüüsi teha kõigi erinevate piirkondade kohta teostatud juhtumiuuringu näitel.

Tulemusena, mis oli tehtud Rae valla ujulate näitel, selgus, et mahutavus ühes ujulas, Jüris, on piisav ka peale uue seaduse rakendamist kui tundide arv suureneb ligi kaks korda. Teises Rae valla ujulas, Järvekülas, käivad ujumistunde saamas suurem arv õpilasi ning sealse ujula mahutavus uute

nõudmiste juures koolitundide ajal enam piisav ei ole. Sellest lähtuvalt olid tehtud ettepanekud. Antud töös on uuritud ja välja toodud tagasiside andmise ning tulemuslikkuse hindamise raamistik.

Töö tulemus on ujumise algõpetuse projekti sisse viia tagasiside ja tulemuslikkuse mõõtmise süsteem, et vastavalt tagasisidele parendada programmi. Seejuures kasutades esitatud raamistikku, on võimalik tõsta programmi efektiivsust ja tõsta järgmiste aastate jaoks tulemuslikkust. Väga oluline osa on analüüsil, kas rahastust on kasutatud eesmärgipäraselt ning millises kasutusvaldkonnas on tulnud suurim kasu ning efektiivsus, millises vähim. Vastavalt analüüsile on võimalik teha parendusi, et uuel õppeaastal kui projekt hakkab algusest peale, oleks võimalik juba läbi viia ujumise algõpetust efektiivsemalt.

Antud töös on tehtud ettepanekuid, mida saab jagada: ettepanekud seotud ressursside kasutamisega ning ettepanekud seotud projekti hindamise ning parendamisega. Ressursside kasutamise poolsed ettepanekud on pigem soovituselised, millele võiks mõelda lihtsamaks korralduseks. Kasutatavad ressursid on piiratud ning neid peab ära kasutama parimal võimalikul viisil.

Uus ujumise algõpetuse korraldus ja vastuvõetud seadus näeb ette mitmeid muutusi ning projekti edukaks käivitamiseks on vajalik kõik tegevused põhjalikult läbi mõelda. Hetkel on väga suures osas projekt koostatud ujumise poole pealt vaadatuna ning kuidas kasutatakse ressursse, antakse tagasisidet ja hinnatakse tulemuslikkust, oli reguleerimata. Eelnõu koostajate ja riigi huvides on tagada ujumise algõpetus kõigile I kooliastme lastele. Tagasiside andmise ja tulemuslikkuse hindamise raamistiku koostamine aitab näha projekti kitsaskohti ning neid parendada ja seejuures tõsta aasta-aastalt programmi efektiivsust.

Töö on koostatud väga suurel määral autori arvamusel puudujääkide osas ning ei pruugi arvesse võtta kõiki vajalikke aspekte. Siiski on üritatud arvestada erinevate teguritega ujumise algõppe projekti rakendamisel.

SUMMARY

Iniciative „Learning to Swim“ feedback and performance measurement

Kädi Böckler

There is no doubt that the ability to swim is an essential life skill. No one would question this, and it is especially important in countries where a large part of the territory is covered with water and in countries that are located by a sea. Many countries deal with the question of improving swimming skills at the state level and provide funding for teaching children basic swimming skills. Some countries, like the Netherlands, have had swimming programs for a long time, but there are also others who are still working on providing quality swimming training. This paper discusses only some of the examples of how basic swimming training is organised in some foreign countries. However, we can still use these examples as guidelines that show us how to provide more effective swimming training in our country.

This paper contains three chapters: theory, methodology and analysis and results. First chapter consists of theoretical background using feedback and performance measurement system, description of learning to swim program and required resources.

Second chapter consists used methods. The main research methods that were employed were studying various documents, interviewing the people involved, and observing the situation on site. Using all these methods, the situation was analysed, and the applied methods proved useful in helping to analyse the situation and present the results.

Third chapter consists of case study analysis, and how to use feedback and performance measurement system. The case study was conducted based on a parish located near the capital. Different areas will have different problems: the main problems of Rae Parish were the size of the pool and the number of instructors. This choice was not the best one in regard to studying transport problems and other arising logistic problems; these could be best observed in an area where they do not have several pools or where the pool is located far away. Nevertheless, a similar analysis could be conducted about any area, using this case study as an example.

The proposals of this paper can be divided in two: some are related to the use of resources and others are related to assessing and improving the project. The proposals about resource use are more like suggestions, which could be implemented to organise everything more easily. Since resources are limited, their use should be maximised in terms of efficiency. Framework of feedback and performance measurement system help to point out bottlenecks and to improve these in order to raise the efficiency of program.

The new basic swimming training program and the accepted draft have many changes, and all activities will need to be carefully considered in order to launch the program successfully. At the moment, the project has largely been compiled focusing on the swimming itself, and not much information can be found on resource use and efficiency. It is in the interest of the compilers of the draft and the state that all children who are in the first stage of study are provided basic swimming training, funding is allocated for this, and progress is assessed by conducting tests at the end of the training. Therefore, this paper provides research and analysis that show how comprehensive assessment could work and how the project could become more efficient next years. This paper makes several proposals about making the project more efficient. Comprehensive performance assessments that consider all areas of activity should be used, not only the tests at the end. Moreover, analysis is very important in assessing whether funding has been used appropriately and in which areas has it been used in the most cost-effective and efficient way. Based on this analysis, improvements could be made, and better uses could be found.

The paper is largely based on the author's opinion about the shortcomings of the project and may not account for all the necessary aspects. Nevertheless, the author has tried to take various aspects into account in regard to the implementation of the basic swimming training project.

KASUTATUD KIRJANDUS

Ali, A., Elham, F., Alauddin, A. (2014) Does accountability discharged through performance measurement system? – *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. Vol 164. pp 421- 428

Analüüs ja ettepanekud ujumise algõppe taseme tõstmiseks. (2017) Kultuuriministeerium.

Arvisto, K. (2015). Uuring: ujumise algõppe vajab ühtset lähenemist. – Kultuuriministeerium, <http://www.kul.ee/et/uudised/uuring-ujumise-algope-vajab-uhset-lahenemist> (05.04.2017)

Balaboniene, I., Vecerskiene, G. (2015) The Aspects of Performance Measurement in Public Sector Organisation – *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. Vol 213. pp. 314- 320

Bullough, S., Davies, L., Barrett, D. (2015) The impact of a community free swimming programme for young people (under 19) in England. – *Sport Management Review*. Vol 18. pp 32-44

Glenn, J. Top Up programme for School Swimming: Its Principles and Implementation, <http://tf.hu/wp-content/uploads/2011/04/7-Jon-Glenn-Top-Up-programme-for-School-Swimming-Its-Principles-and-Implementation.pdf> (15.05.2017)

Harjumaa Ühistranspordikeskus, <http://www.harjuytk.ee/> (19.05.2017)

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005) Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina

Introducing the dutch learn to swim program. Dansk Svømmeunion., http://www.svoem.org/_files/neg2016/prsentationer/alice_schols_presentatiedenemarkennieuw_ehuisstijl293zonderfilm.pdf (15.05.2017)

Kalle, E., Aarma, A. (2003) Teadustöö alused. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool

Kultuuriministeeriumi valitsemisala arengukava 2017-2020. Kultuuriministeerium. http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/kultuuriministeeriumi_arengukava_2017-2020.pdf (05.04.2017)

Kultuuriministeerium toetab ujumise algõpet koolides. <http://www.kul.ee/et/eesmargid-tegevused/sport/kultuuriministeerium-toetab-ujumise-algopet-koolides> (27.05.2017)

Kõrbe, K. (2013). Teedevõrgu tulemuslikkuse mõõtmine: kontseptsioon ja tehnoloogiad Eesti näitel. TTÜ Logistikainstituut. 162 lk. (Doktoritöö)

Laherand, M-L. (2008) Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Infotrükk

Learning to swim in the Netherlands. Nationaal Platform Zwembaden.,
<https://tools.kenniscentrumsport.nl/wp-content/uploads/printable-PDF-Learning-to-swim.pdf>
(15.05.2017)

Logistiline juhtimine. http://eprints.ttkk.ee/230/1/logistiline_juhtimine.html (26.05.2017)

Madsen, O., tõlkinud Hanso, R. (2015) Õpime ujuma. Tallinn: Eesti ujumislit.

McCarrison, R., Ren, D., Woomer, G. R., Cassidy, B. (2016) Evaluation of a Self- Instructional CPR Program for Parents with children enrolled in Community swim lessons. – *Journal of Pediatric Health care*.

Morrongiello, B., Sandomierski, M., Schwebel, D., Hagel, B. (2013). Are parents just treading water? The impact of participation in swim lessons on parents' judgments of children's drowning risk, swimming ability and supervision needs. – *Accident analysis & prevention*. Vol 50. pp. 1169-1175.

Pools 4 Schools. Total swimming., <http://www.totalswimming.co.uk/pools-4-schools> (15.05.2017)

Põhikooli riiklik õppekava. Vabariigi valitsuse määrus 01. septembril 2014. a – RT I, 2014,20

Rae vald, <https://www.rae.ee/uldinfo> (16.05.2017)

Riigikontroll. <http://www.riigikontroll.ee> (05.01.2018)

Rosen, A. (2017). Saar: õpetame kõik Eesti lapsed ujuma. – Kultuuriministeerium,
<https://www.kul.rik.ee/et/uudised/saar-opetame-koik-eesti-lapsed-ujuma> (05.04.2017)

Sager, B., Hawer, S., Reinhart, G. (2016) A Performance measurement System For Global Manufacturing Networks – *Procedia – CIRP*. Vol 57. pp 61-66

Spordiregister, <https://www.spordiregister.ee/> (15.05.2017)

Strömpl, J. (2014) Juhtumiuurimus, <http://samm.ut.ee/juhtumiuurimus> (19.05.2017)

Swimming Top Up. Evaluation summary. (2012). Sport Scotland, https://sportscotland.org.uk/documents/research_reports/stu_evaluation_summary.pdf (15.05.2017)

Tatone, J. (2016a) Schoolchildren get too little swimming training. - Norway Today. 01. July 2016 <http://norwaytoday.info/news/schoolchildren-get-little-swimming-training/> (15.05.2017)

Tatone, J. (2016b) Swim program needed for standardized testing. – Norway Today. 12. September 2016, <http://norwaytoday.info/education/swim-program-needed-standardized-testing/> (15.05.2017)

Tervisekaitsenõuded ujulatele, basseinidele ja veekeskustele. Vabariigi Valitsuse määrus 01. jaanuaril 2008. a – RT I, 2007, 26, 149

The Magenta Book: Guide for evaluation. (2011). HM Treasury.

Top Up swimming case study pack. (2012) Sport Scotland., https://sportscotland.org.uk/documents/research_reports/stu_case_study_document.pdf (15.05.2017)

Ujumise algõpetuse analüüs.

http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/ujumise_algopetus_analuus.pdf (26.05.2017)

Understanding the purpose and use of benchmarking. iSixSigma koduleht, <https://www.isixsigma.com/methodology/benchmarking/understanding-purpose-and-use-benchmarking/> (20.05.2017)

Waage, N. (2016) Next year schools will test the swimming abilities of all Norwegian children. *Norway Today*. 25. April 2016, <http://norwaytoday.info/news/next-year-schools-test-norwegian-children-can-swim/> (15.05.2017)

What is the most popular sport in England? (2017) The Telegraph, <http://www.telegraph.co.uk/sport/2017/02/15/popular-sport-england/> (01.05.2017)

Why is swimming so popular? Shirley Swimming Pool koduleht, <https://www.shirleyswimmingpool.co.uk/wp-content/uploads/2014/11/Why-is-swimming-so-popular.pdf> (01.05.2017)

Viie Euroopa riigi ujumise algõpetuse programmi lühikirjeldus ja analüüs., https://www.spordiregister.ee/ujumisealgopetus/materjalid/Euroopa_analyys.pdf (26.05.2017)

Yigiter, K., Kuru, M. (2014) Investigating the swimmers' stress levels before and after the swimming competition. – *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. Vol 152. pp 480-482

Yilmaz, I., Yanardag, M., Birkan, B., Bumin, G. (2004) Effects of swimming training on physical fitness and water orientation in autism. – *Pediatrics International*. 29 January 2004. pp 624-626

LISAD

Lisa 1. Eraldatud toetused maakonniti ujumise algõppe jaoks

Toetuse saaja	Toetussumma
Harju Maavalitsus	41 631
Hiiu Maavalitsus	1 439
Ida-Viru Maavalitsus	23 546
Jõgeva Maavalitsus	4 907
Järva Maavalitsus	5 895
Lääne Maavalitsus	4 404
Lääne-Viru Maavalitsus	11 686
Põlva Maavalitsus	4 733
Pärnu Maavalitsus	17 322
Rapla Maavalitsus	7 317
Saare Maavalitsus	5 323
Tartu Maavalitsus	32 823
Valga Maavalitsus	5 219
Viljandi Maavalitsus	8 167
Võru Maavalitsus	5 670
Tallinna Haridusamet	50 000
Kokku	230 082

Allikas: (Kultuuriministerium toetab...)

Lisa 2. Koolidele intervjuude baasküsimustik

Tere,

Olen Tallinna Tehnikaülikooli logistika magistrantuuri üliõpilane ning vajan abi enda lõputöö valmimisel. Teemaks on ujumise algõppe projekti planeerimise võimalikkus sellises mahus nagu seda kavandatakse alates 2018. aastast ning kas kõik vajalikud tingimused on selleks olemas. Selleks oleks mul tarvis vastuseid järgnevatele küsimustele:

1. Kas pakute oma kooli õpilastele ujumise algõpetust?
.....
  - a. Kui ei, siis miks ei paku?
.....
2. Kui jah, siis .....
  - a. mitmenda klassi lapsed käivad algõpetuse tundides?
.....
  - b. Kas oskate öelda laste arvu, kes käivad korraga tunnis ning kui paljudele õpilastele seda pakutakse üldse?
.....
  - c. Millist ujulat kasutate ujumise algõpetuse läbiviimiseks?
.....
  - d. Kui tihti käiakse ujumise algõpetuses ning mis aegadel?
.....
  - e. Kuidas on jaotatud, kes millal käib ujumise algõpetuses? (milline grupp, mis ajal)
.....
  - f. Kui ujula ei asu koolis, siis kuidas on korraldatud transport ujulasse ja tagasi?
.....
  - g. Kui pikk on ujula külastusaeg? (nii ainult ujulas olemise aeg kui aeg transpordile)
.....
3. Kas oleks võimalik saada Teie kooli 1-2 klassi õpilaste arv ning kui palju on sүgisest tulemas õpilasi 1. klassi (võib ka umbkaudselt kui pole täpne arv teada), samuti mitu erinevat paralleelklassi on koolis?
Esimeses klassis käib praegu ..... õpilast, ... paralleelklassis
Teises klassis käib praegu ..... õpilast, ... paralleelklassis
2017. aasta sүgisel on kooli tulemas ..... uut õpilast, ... paralleelklassis

Suur, suur aitäh!

Lisa 3. Ujulatele intervjuude baasküsimustik

Tere,

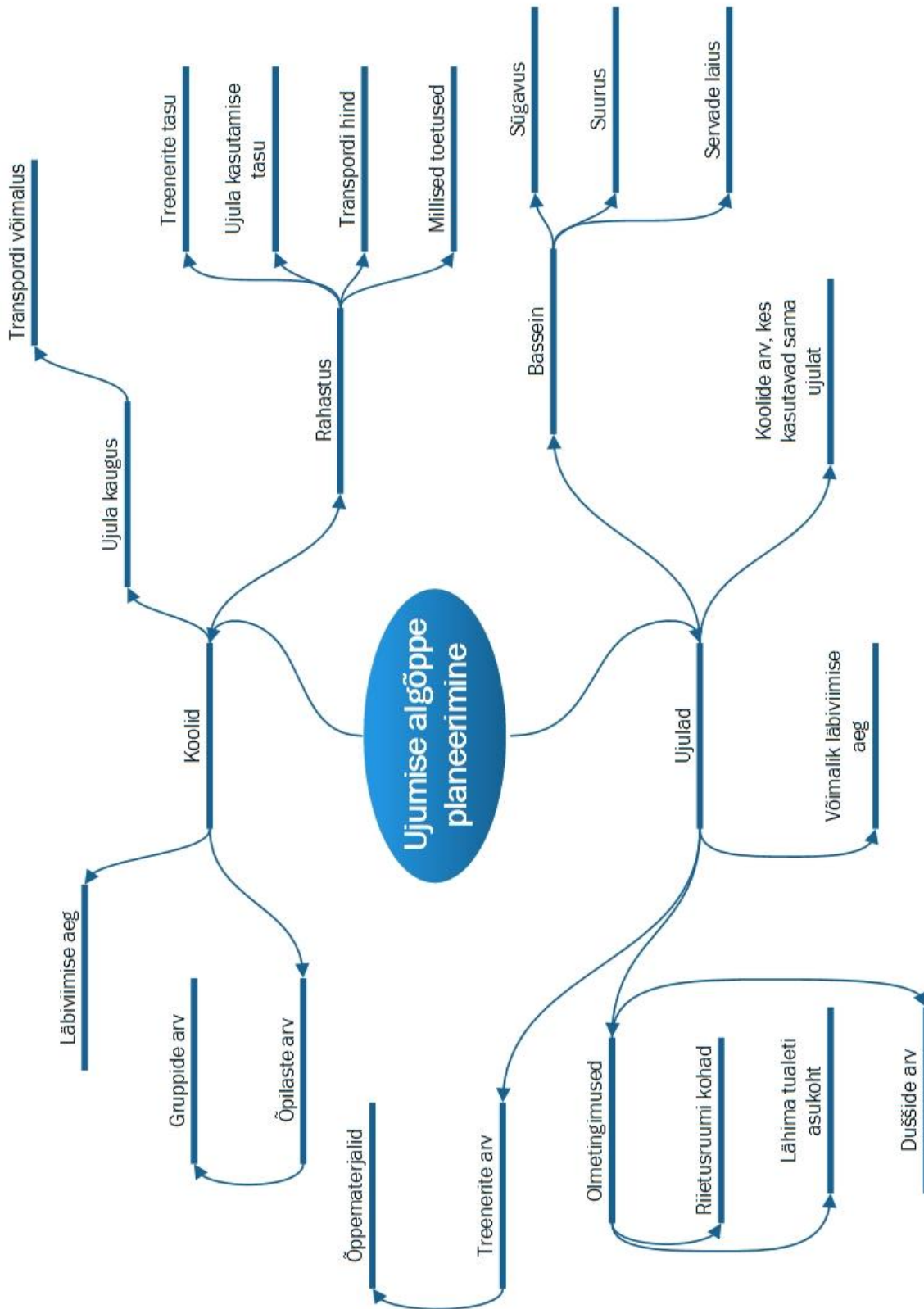
Olen Tallinna Tehnikaülikooli logistika magistrantuuri üliõpilane ning vajan abi enda lõputöö valmimisel. Teemaks on ujumise algõppe projekti planeerimise võimalikkus sellises mahus nagu seda kavandatakse alates 2018. aastast ning kas kõik vajalikud tingimused on selleks olemas.

Selleks oleks mul tarvis vastuseid järgnevatele küsimustele:

1. Kas võtate hea meelega vastu kooliõpilasi ujumise algõpetuse tunni jaoks?
.....
2. Kui suur (mõõdud) on basseini, kus on võimalik läbi viia ujumise algõpetust?
.....
3. Mis on temperatuur basseinis, kus viiakse läbi ujumise algõpetust?
.....
4. Kui suurt osa ujulast saavad lapsed/treenerid/juhendajad kasutada tundide läbi viimiseks?
Kas nende päralt on terve ujula sel ajal?
.....
5. Mis kellast kellani on võimalik Teie ujulas läbi viia ujumise algõpetuse tunde?
.....
6. Kas sel ajal on ujula broneeritud ainult kooliõpilastele?
.....
7. Kas ujumise algõpetuseks on olemas vajalikud tingimused ka riietusruumide ja duširuumide näol? Näiteks on olemas eraldi riietusruum grupi jaoks.
.....
8. Milliste koolide kooligrupid Teie ujulas käivad?
.....
9. Kui suured on need grupid?
.....
10. Millistel aegadel nad Teie ujulat kasutavad/külastavad ning kui pikalt?
.....
11. Algõpetuse tundi läbi viies, kas on võimalik ujumisradu ka teisipidi pöörata vajadusel?
.....

Suur, suur aitäh!

Lisa 4. Rakendusjuhhis

Lisa 5. Tagasiside näidisküsimused

- Kui palju lapsi alustas kursusega?
- Kui palju lapsi lõpetas kursuse?
- Mitu tundi kestis ujumise algõpetus kokku?
  - Mitu tundi kestis korraga?
  - Mitu korda nädalas toimusid tunnid?
- Kas tundide arv oli piisav?
- Kas kulud olid kaetud? Või oli puudujääke?
- Millele kulus enim?
- Kas lapsed jäid tundidega rahule?
- Kas treenerite arv oli piisav?
- Kas gruppide suurused olid piisavad?
- Kas treenerid olid piisavalt pädevad?
- Milline oli tulude/kulude suhe projekti tarbeks?
- Kas ujulad vastasid nõuetele?
- Kui suur oli tunni osalusprotsent?
- Kui suur osa lapsi on huvitatud ujumiskursustega jätkamisest?
- Kas riigi ja omavalitsuse poolne panus on piisav?
- Millised olid ujumise kursuse tulemused?
- Kas ujumise algõpetuse projekti tarbeks eraldatud raha kasutamine oli sihteesmärgipärane?
- Millises kohas tuli teie meelest suurim kasu? Millele kulutamine tekitas suurima efektiivsuse?
- Milline eraldatud raha kasutusviis tagaks parima efektiivsuse?
- Millised oleksid soovitud uueks õppeaastaks?